

„În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele“

Liviu Rebreanu

CUIBUL VISURILOR

Director fondator: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XXVII Nr. 3 (153) *** IUNIE 2023 *** 12 PAGINI ***

Rebreniana

Un document fotografic de o excepțională valoare: Emil Rebreanu, eroul-model din romanul „Pădurea spânzuraților” de Liviu Rebreanu, în mijlocul escadronului, la 16 iulie 1916

În revista „Vatra”, serie nouă (1971), anul XI, nr. 120, ce apărea la Tîrgu-Mureș, găsim publicat, chiar pe prima pagină, un document fotografic de o excepțională valoare. Este vorba de o fotografie ce îl prezintă pe Emil Rebreanu, fratele marelui romancier Liviu Rebreanu, în mijlocul escadronului, la 16 iulie 1916, cu câteva luni înaintea execuției sale. Prezentăm mai jos această fotografie inedită, alături de declarația mureșanului Szabó Mihály, care l-a avut ca și comandat de escadron pe lt. Emil Rebreanu:

Lt. Emil Rebreanu, în mijlocul escadronului, la 16 iulie 1916

Subsemnatul Szabó Mihály, fiul lui Iuliu și Ghizela, născut la data de 21 aprilie 1899, în comuna Cămărașu, satul Năoiu, județul Cluj, de naționalitate maghiară, profesia agricultor. Am 6 clase primare, o clasă făcută la unguri și 5 clase la români. Sunt căsătorit cu Szilágyi Estera, fiica lui Mihai și Agnes, născută în 14 martie 1902, în comuna Mădărașul de Cîmpie, județul Mureș și cu care am avut un număr de trei copii: Mihai, țaran cooperativ, în satul Năoiu, Iuliana, căsătorită cu Buzan Grigore, țaran cooperativ tot în Năoi, și Erzsi,

Detaliu: Emil Rebreanu (în centru) și camaradul său, mureșeanul Szabó Mihály (în stânga)

căsătorită Fehér. Vă relatez următoarele:

La vârsta de 8 ani am fost înfiat de un unchi al meu din Franța (Paris). Se numea Szabó Ignát. Am fost înfiat conform actului nr. 5842/1910. Am învățat meseria de blănar. În anul 1915 am venit din Paris acasă, în Năoiu. Pe data de 7 decembrie 1915 am fost încorporat în armata austro-ungară la Regimentul 2 honovezi, cu reședința în orașul Brașov. În luna martie 1916 mă găseam pe front, în garnizoana Pilzen din Cehoslovacia. În armată am avut fericirea să-l am comandat de escadron pe lt. Emil Rebreanu, în vârstă de 25-26 de ani, fratele marelui romancier Liviu Rebreanu. Tot el mi-a fost comandant de escadron de husari și pe frontul din Galiția. Vă mărturisesc că lt. Emil Rebreanu era un om de statură mijlocie, subțirel la corp. La vorbă era cam tăcut. Vorbea rar și numai când era nevoie. A avea un păr frumos și des, de culoare neagră. Ochii erau căprui. A avea un suflet foarte bun față de noi, soldații din subordine, pe care-i respecta foarte mult. Și noi, soldații, eram în stare să ne dăm viața pentru el. Respectam întocmai toate

ordinele sale, fie în luptă, în regiment sau în afară. Îmi aduc aminte că eram pe frontul austro-ungar din Galiția în comuna Kozvka. Eram pe linia întâi când domnul lt. Emil Rebreanu, comandantul nostru, a adus un fotograf și a spus să ne fotografiem tot escadronul pentru a avea o amintire din acele vremuri triste de război. Era în 15 iunie 1916. Așa am ajuns să am și eu o fotografie din acei ani grei ai războiului. Precizez că lt. Emil Rebreanu, în fotografia cu subalternii, este cel din rândul al doilea din centrul fotografiei, cu gulerul de blană, cel mai mare care se poate vedea. În față este un soldat cu palmele împreunate. Eu sunt în rândul trei, cel din spatele lt. Emil Rebreanu.

După ce România a intrat în război alături de armatele rusești, franceze și englezești, contra Austro-Ungariei, regimentul nostru a fost adus de pe frontul din Galiția în Transilvania. Armata română a trecut carpații în Transilvania. Pe data de 29 august 1916 armata română se găsea pe aliniamentul: Brașov, Sibiu, Petroșani. Ulterior s-a ajuns în ținutul Trei-Scaune spre Ilieni, apoi jos, pe Mureș, la Chiherul de Jos-Ibănești, Jabeșița, Gurghiu, Rușii Munți, Eremitul până aproape de orașul Reghin. Pe la sfârșitul lunii august și

(continuare în pag. 2)

A consemnat **Viorel-Daniel PARTENE**

Istorie măiereană

Maieru, în anul 1880

În publicația *Observatoriul (Diaru politicu, national economicu si literariu*, an. IV, nr. 2, din 3/16 Ianuarie, 1881) ce apărea la Sibiu de două ori pe săptămână, sub redacția lui George Barițiu, preotul măierean Basiliu Groze (bunicul regretatei profesoare Alexandrina Groze) a trimis câteva informații legate de vremea „forte ploioasă și cu venturi multe și puternice” din comuna Maieru, spre sfârșitul anului 1880 (menționăm că limba română încă mai practica formele etimologice, neajungându-se încă la fonetismul cristalizat de mai târziu). Redăm, mai jos, un fragment din acest articol în normele vremii: „Cucurudiul a patimitu forte multu, de o parte prin necurmatele ploii reci, de alt’a de venturi, cari pretutindeni l’au culcatu la pamentu, și de aici culesulu nu a fostu manosu, ca-ci cucurudiulu cadiutu a remasu necoptu și acru, carele după asediarea în poduri și costeie preste pucinu s’au negritu, a muceditu.

Tomn’a încă nu a fostu crudiata de ploii, din care cauza bucatele spicoase, care pe aceste locuri se cocu mai tardiu, precum: secari’a, graulu, ordiulu și ovesulu, s’au s’auseceratu cu greu. Totu asia a intardiatu și facerea fenului, care și acesta s’a facutu reu. Otav’a tota a peritu. Caratul bucateloru și alu fenului s’a template prin ploii, de unde acum bucatele și nutrietele nu sunt bune de nimicu, ba atatu bucate cu spicu, catu și fenu se afla încă destule remase pe campu.

În luna curente (n. n. decembrie) cam pe la 7, a început a cadea neua, a tot ninsu până în 14 ale curente, candu ometulu prin satu era de 3 urme de înaltu, omenii nu puteau merge decatu cu greutate de la o casa la alt’a. Multe coperisii de case și grajduri le-a turtitu neo’a. Câteva dile comunacatiunea era intrerupta, omenii nu puteau merge decatu cu greutate dela o casa la alt’a. Un porcu selbaticu nepotendu fugi, a fostu ucisu de catra omeni cu pari, nu de parte de acesta comuna, cu tote ca porculu, după aruncarea intestineloru, a avutu o greutate de 2 centenarie.

La munte neo’a a fostu de 1 orgia. În 14 ale curente încependu a se surupa lavinele de ometu, au astupatu pe doi pecurari, unulu de 20 și celalaltu de 21 ani, cari mersera a scote fenu la oi. Îndesertu se încerca parintii adencu intristati se scot ape fiii lor de sub ometu, ca-ci ei până în dio’a de adi stau sub lavina, carele e de orgii înaltu de-asupra lor!

Urmandu o ploia mare, neo’a și lavinele (ometu) s’au asediatu, au cadiutu de pe coperisie, și acum omenii potu strabate la paduri și terguri, spre a’și castiga bani pentru platirea contributiunei, carea tocma acum la finea anului se încasedia cu tota energi’a”.

A se observa absența literelor: ă, î, â, ș, ț, grupului *oa* sau *ua*, precum și alte forme de ortografie ori punctuație.

Icu CRĂCIUN

Rebreniana

**Un document fotografic de o excepțională valoare: Emil Rebreanu,
eroul-model din romanul „Pădurea spânzuraților” de Liviu Rebreanu,
în mijlocul escadronului, la 16 iulie 1916**

(continuare din pag. 1)

regimentul nostru de husari a sosit pe frontul românesc de la Ghimeș. Pe linia întâi am stat și am luptat luni de zile. Comandat de escadron l-am avut tot pe lt. Emil Rebreanu, învățător de meserie, ulterior devenit ofițer de carieră prin absolvirea Școlii de ofițeri de hussari „Ludovica”. Aici, pe frontul românesc lt. Emil Rebreanu era apăsător sufletește pentru obligația militară de a lupta împotriva fraților săi. Menționez că la Ghimeș, domnul lt. Emil Rebreanu a cunoscut și s-a împrietenit cu tânărul Ilonca László, care avea cam 16-17

Szabó Mihály

ani. Era singură la părinți și neștiutoare de carte. Lt. Emil Rebreanu i-a promis că o va lua de soție. Ilonca László i-a promis că va învăța să scrie și să citească. Părinții Iloncai erau oameni săraci. Tatăl ei se ocupa cu făcutul coșciugelor și săpatul gropilor la morți.

Prin luna martie 1918 am fost scos de pe frontul din România și am fost dus pe frontul Italian. Dar precizez că în timp ce mă găseam pe frontul românesc, în comuna Lunca, lt. Emil Rebreanu a încercat să evadeze din armata austro-ungară și să treacă linia frontului la armata

română. A fost prins chiar de către prietenul său, lt. Varga și predat de-n-dată curții marțiale care l-a și condamnat la moarte prin spânzurătoare. Odată cu Emil Rebreanu au mai fost condamnați și alți 14 militari români, surprinși când treceau linia frontului de la unguri la armata română. Vestea condamnării prin spânzurătoare a stârnit o mare jale în toată valea Ghimeșului. Aceasta era prin luna noiembrie 1916, în comuna Lunca.

Precizez că lt. Emil Rebreanu a fost spânzurat pe un loc situat între localitatea Lunca și Ghimeș. Odată cu el au mai fost spânzurați încă alți 14 soldați români din armata austro-ungară. A fost o mare jale și tristețe. A fost de față și iubita lui Emil Rebreanu, tânără și frumoasă fată de ceangăi Ilonca László.

A consemnat **Viorel-Daniel PARTENE**

Onomastică

Antroponimie ornitologică – păsări din antroponomastică locală

Cum în orice comunitate sătească oamenii sunt permanent în relații directe unii cu alții, își cunosc foarte bine genealogia, calitățile și defectele, obiceiurile, viciile și ticurile, cea care reflectă în mod explicit aceste particularități, dându-le o coloratură aparte, este porecla. Deși multe dintre poreclele adunate relevă spiritul sarcastic, zeflemitor, umoristic al comunității, cele mai multe porecle au apărut din necesitatea stringentă de a deosebi indivizii. În vechea lume a satului numele de ocară erau folosite pentru a ”descilini”, familii cu același nume din neamuri diferite. Ilie Hoza al Rotarului era altul decât ”același” Ilie Hoza al Țăranului. Recunoașterea individului se făcea astfel folosind porecla: se zicea, Grigore Bița care era altul decât Grigore al Faurului, George a Flocii spre a-l deosebi de George Broască, și așa mai departe.

-Lele Ioană, vine Doruț să ne taie porcu?!

-Care George?!

-George a lu” Flocea!

Cu siguranță că strămoșii ăstui măcelar erau cam păroși!

Așadar, personajele se identificau fără urmă de îndoială după ocară! Sandu Părtinoiu (care în acte era Alexandru Partene), Reghina Faurului, șamd! Ca în anecdotă! Se întâlnesc doi români și unul îl întrebă pe celălalt. De unde ești, mă, Iosâpe?! (Că și cel întrebător tot Iosâp era!) Din Togo! (Maieru). Bine, bine din Togo(ul) măierean?! Daaa, de-a cui?! O paranteză! Măierenii erau porecliți de vecinii din alte sate, COȚOBREI, (coțobrele – fructele porumbarului, Prunus spinosa).

***

Am hotărât, jucându-mă asemeni lui Creangă cu aceste ocări hătre să abordez latura naturalistă a acestora: nume de plante, insecte, animale, păsări etc din Maieru, Anieș și localitățile vecine. Iată câteva. Goanga (< goangă ‘insectă’) „era mic de statură și cam slăbuț”, Guz (< guz ‘cârțiță’) „era mică, ca o cârțiță”, Hriba (< hribă ‘ciupercă comestibilă, Boletus edulis’) „era bătrână ca o hribă”, Țoaba (< țoabă ‘muscă’) „era înalt și slab”, Broasca „copil fiind a început să meargă foarte târziu, primele lui tentative de mers semănând cu cele ale unei broaște” Cucu (cf. expr. a sta cuc ‘ghemuit’) „era miner și la ora mesei obișnuia să se așeze ghemuit să mănânce. Ortacii din echipă au început să-l ia în derâdere pentru poziția respectivă, spunându-i că stă cuc; Fansula „acum e grasă ca o fansulă ‘fasole’; provenea din Maieru, localitate în care familiile au copii mulți și mărunți; sunt mici de statură”; Țapu „era o familie cam îngâmfată, baba era tare afurisită”, Țarca „mergea ca o țarcă”, Broască - „pentru că avea casă într-o mocirlă unde cîntau broaște”. Mai trăiesc încă urmași de-a lu’ Capra, ai lui Pădure ori Vărzari, nume de ”ciuf”, adică de ocară și nu pasăre de noapte – două specii: Ciuf de pădure, (Asio otus) și de camp, (A.

flammeus)! Asta-mi amintește de cei mici, rotofei și care purtau ochelari din tribul Buha!

***

Nume de ocară cu păsări: de-a lui pupăză, de-a lui gaia, (a găii), a lui găină, de-a vrăbii, (a vrăbiei), a lui cucu, de-a lui cucu, a lui țarcă! Cu siguranță aceste porecle ironizează, caricaturizează unele năravuri ale sătenilor. Vasile a lui Pupăză își trage porecla de la faptul că, asemeni acestei păsări, pu-pu-puuu, pupăzăște, pârăște, pe scurt este un reclamagiu. Pupăză

De-a lui Pupăză

Foto. – Ilie Hoza

era un individ, „vorbea mult de la o casă la alta”. Ion a găii, asemeni gaiței, este un zgârcit, ascunde făina și nu dă nimănui nimic. Un Hagi-Tudose rural mai mic. Cucu și ai lui erau fără îndoială personaje singure sau solitare. Vreun moș o fi rămas singur – cuc și de-aici numele, (cf. expr. a sta cuc ‘ghemuit’) sau a sta - a sta ghemuit. De ce Toader a lu’ găină?! Probabil pentru că avea pielea de găină: aspră și albă ori fermier la vreo fermă avicolă! Ori, poate, bietul sătean avea nevastă și/sau soacră care mereu cotcodăceau! Glumesc, desigur! Dar știți desigur, că în orice ironie este și o urmă de adevăr. „Îi spunem așa pentru că a fost din Ilva Mică și s-a măritat la Maieru. Se știe că la cei din Ilva Mică li se spune „Cucurigu” venind aici i s-a spus de-a lui Găină”. Cocirlău/Cosirlău „de la un om care umbla după o pasăre ca s-o prindă ca să nu-i zică ca la pasăre - (ciocârlie – ciocârlan) i-au zis a lu’ Ciocirlău. Un Păsărilă – Lăți – Lungilă măierean. Le zic, le spunem și acum Vrăbieni, de-a lui Vrabie, fiindcă în vechime două fete guralive se ocărau una pe alta zicându-și unei – celeilalte: „vrabgie”, „vrabgie”!, Rățoi erau cei din familia Raț, probabil de la numele unguresc Ratz!?

Nb. Gaia și gaiță sunt două specii diferite. Cu siguranță ocară face referiri la gaiță - specie de corvid, rudă, (relativ) apropiată cu ciorile, stăncuța, corbul, coțofana. Gaia roșie (Milvus milvus) este o pasăre de pradă, mare, cu aripi lungi și o coadă bifurcată, din familia Accipitridae. Gaia neagră sau gaia bruna (Milvus migrans) este o pasăre răpitoare din aceeași

familie, asemănătoare cu uliul, cu ciocul coroiat, cu gheare puternice și cu coada bifurcată.

În orice comunitate sătească oamenii sunt permanent în relații directe unii cu alții, își cunosc foarte bine genealogia, calitățile și defectele, obiceiurile, viciile și metehnele, ticurile chiar, dar și „apucăturile”. Cea care vine însă să completeze informațiile despre acest leagăn al veșniciei, dându-i o coloratură aparte, este porecla. Acestea i se atribuie nu mai puțin de trei termeni: nume, supranume și „ciufulitură”. Cu privire la cel din urmă termen sunt cunoscute următoarele sensuri: batjocură, ridiculizare și zeflemea. Cum e și firesc, oamenii își atribuie diverse apelative care scot în evidență anumite trăsături. Verbul „a ciufuli” are sensul de „a lua peste picior pe cineva, a face de râs, a batjocori, așa cum o spun și următoarele versuri populare:

„Nici cu gândul n-am gândit / Cine m-a ciufuluit.”

Pe Valea Someșului, în Țara Năsăudului, această expresie este foarte des folosită și aproape că nu deranjează pe nimeni, chiar dacă uneori este mai puțin comodă. Multe sate din jurul Năsăudului sunt cunoscute din cele mai străvechi timpuri după „ciufulitură”, adică poreclele sunt general valabile pentru o întreagă așezare rurală. Măierenii sunt cunoscuți ca fiind „coțobrei” fiindcă e satul cu cei mai mulți copii din țară și de forma lor sunt oameni mai mărunți, nu foarte voinici, însă harnici cum nu sunt alții. Ștefan Buzila în ”Glume grănicerești” din *Arhiva Someșană*, nr. 22, 1937, pg. 193 face un întreg și amuzant inventar al al poreclelor date locuitorilor din (aproape) toate satele județului.

”... Românul fiind din fire glumeț, dar și sarcastic, în aceste timpuri de repaus, cordoniștii făceau poezii hazlii, cu cari se caracterizau unii pe alții după comunele natale. Atari glume pișcătoare sunt și cele ce urmează, adunate nu cu puțină greutate din gura poporului, deoarece azi sunt foarte puțini indivizi cari le mai știu....Voi reproduce aci unele din glumele cordoniștilor așa, după cum le exprimă poporul în graiul său.

Napci fripți sântei voi Șănțeni;

Lapte acru voi Ilveni ;

Păducioșii de Rogneni ;

Țiganii de Măgureni;

Coțobreii Măiereni

Ticăiții Poienari;

Cușmă lungă Sângeorzeni;

Rășinariii de Leșeni ș.a.m.d. sunt luate în răspăr amuzant numele vecinilor noștri!

Sunt convins că aceste delicioase ”vorbe de ocară” sunt prezente și în alte regiuni ale țării! Îmi aduc

(continuare în pag. 3)

Ilie HOZA

Onomastică

Antroponimie ornitologică – păsări din antroponomastică locală

(continuare din pag. 2)

aminte, doar în treacăt de personaje din cărțile noastre de citire! Smărăndița popii, Ilie Moromete. Procopoaia - nume măierean real folosit de Rebreanu în nuvela *Cuibul Visurilor*: „căsuța Procopoaiei ascunsă între pomi ca un lăcaș de vrăjitoare”. Numele a fost folosit și în proiectatele *Amintiri din Maieru*, din *Caiete*, p. 300 și în proiectul intitulat *Focul* (de la Procopoaia). Numele s-a format de la masculinul Procop + sufixul „oaie” și e folosit și astăzi. Motivul apariției poreclelor poate fi căutat în faptul că poporul român s-a născut cu simțul umorului pe care și l-a manifestat și îl manifestă în toate împrejurările. În al doilea rând, acest lucru este cerut de necesitatea stringentă de a deosebi indivizii cu același nume și prenume. Chiar dacă la început porecla poate fi privită ca o atitudine dușmănoasă, treptat ea este acceptată și va rămâne moștenire altor generații grație personalității acesteia în mediul sătesc. Profesorul

măierean Valer Scridonesi a dezvoltat și explicat într-o manieră originală, în câteva ediții din „Cuibul Visurilor” multe porecle dintr-un TEZAUROUL LEXICAL, care conține circa 250 de PORECLE MĂIERENE. În lista poreclelor am regăsit și numele de ocară; pentru bunicul din partea tatălui meu – Rotaru, Lazor al Rotarului – bunu’ Ilie era un priceput meșter în lemn: roți – de unde și numele, butoaie, piese de mobilier, iar bunu’ din partea mamei – Reghina Faorului - Faoru/Fauru era un fierar, potcovar vestit în tot satul. Odată cu bunicii noștri au dispărut și poreclele, dar și meșteșugurile. Astăzi avem nume exotice și nici o MESERIE! Un material consistent pe această temă a „poreclelor” (la care n-am avut, din păcate, acces) a realizat profesorul Mircea Daroși în anul 2004, inspirat fiind de o viață de om trăită în mijlocul sătenilor.

Așadar inventarul poreclelor ornitologice cuprine opt nume de păsări: buhă, ciocârlie, coțofană cuc, gaiță, păpăză, rață, vrabie.

Bibliografie:

Ștefan Buzila - *Glume grănicerești* - Arhiva Someșană, nr. 22, 1937, pg. 193
 Iacob Naroș - *Porecle măierene* – 3 episoade în *Cuibul Visurilor*
 Viorel Grosu: REVISTA LUMEA SATULUI, NR.12, 16-30 IUNIE 2013
 Gabriela Violeta Adam – *Sistemul popular de denominație personală din comuna Rodna*, jud. B/N.
 Valler Scridonesi-Călin, ANTROPONIMIE ORALĂ ÎN SUBMATRICEA LINGVICĂ MĂIEREANĂ - PORECLE ȘI OCĂRI DE NEAM ȘI DE PERSOANĂ – trei ediții din *Cuibul Visurilor*.
 (23.03.2023)

Ilie HOZA

Lirica

de sat și de veșnicie

în ianuarie
 scurgerea lucrurilor e mai molcomă
 ca un fel de tihnă
 cu haina-i desfăcută
 pierzându-se în zare

e-atâta blândețe în privirea bunicii
 încât secundele
 se dilată
 și alunecă în ralanti
 pe caldarâm

de te uiți îndărăt
 dai peste șezători cu caiere
 de tors în fir subțire
 cu miros de proaspăt
 și de nemurire

frigul
 așa spuneai tu
 era condamnat să rămână pe afară
 iar tu la gura sobei
 cum se întâmplă pe la țară

în verandă
 lângă o mușcată
 parcă nu ai fi
 decât tu și bildul copilului
 ce-l porți cu tine în sân

pribegești într-un fel de joacă
 cu pușca de soc
 țintești din priviri
 dealuri crescute parcă
 din parfum de busuioc

te iei de mână
 și
 într-o pierdere
 ca-ntr-un fel de cădere sinuoasă
 te abandonezi
 într-o lină spirală
 de prinprejurul a ceea ce te-nconjoară
 și din când în când
 bătaile inimii ți le măsoară

e iarnă
 una
 în care gânduri întârzie haihui
 prin nămeți de veșnicii
 aproape pios
 te uiți la bulgărele acela de omăt
 de care până mai deunăzi
 te sprijineai
 căci îți făcea
 năluca fângăduinței mai ademenitoare
 iar mai apoi
 răzi de rindeaua gândului

ce se rostogolește peste strigătul tău
 agățat într-un colț de ferăstrău
 căci iei totul drept glumă

pe drumul potcoavelor de cai năzdrăvani
 ieșiți la drum
 printre mantii sclipitoare
 cuvinte ieșite din ele însele
 bolborosesc povești nemuritoare
 și dau la iveală
 o adierea moale
 întârziind prin livezi
 cu pași leneși
 ca de ceară

ți-ai pus drept merinde cu tine
 trei măguri
 și te-ai lăsat să aluneci
 dincolo de umbra lucrurilor
 unde doar tu și copilul acela
 dimpreună
 vă umpleați buzunarele
 de stele
 și de lună

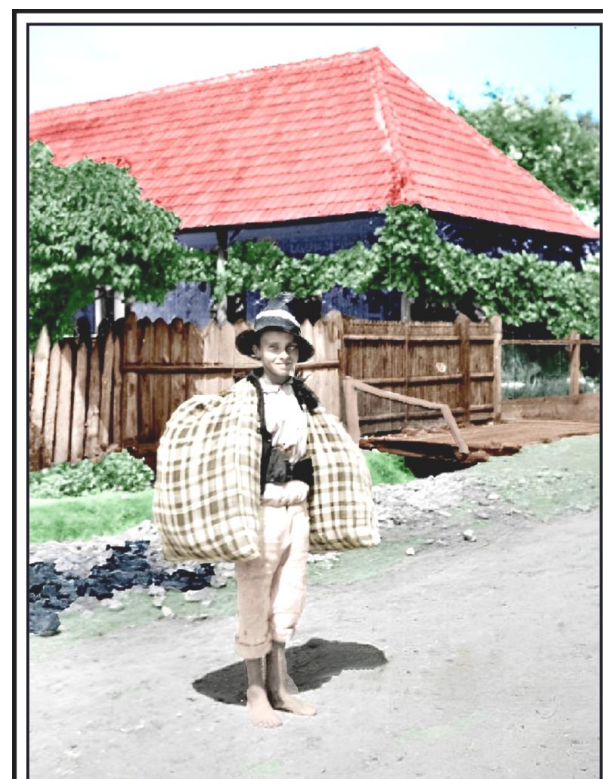
ștergi colbul de pe lucruri
 pe unele chiar le despici
 doar-doar vei găsi
 agheasma Bobotezei
 de odinioară

o cuprindere în palmă
 a unui rai cum și tu
 precum atâția alții
 din când în când
 îl căutai
 îl mai cântai

vorbești în gând
 din când în când
 cu Fața Satului
 cu Răstignirea de la biserică
 și cu atâtea altele
 câte-n stele și chiar de dincolo de ele

te vezi mai apoi
 cum vii la pas măsurat
 dinspre copilul satului de munte
 luat cu sine
 și înălțat
 în luciul neted
 al merelor coapte
 cu care vă plăcea
 amândurora să vă dați
 copii fiind
 de-a durdulucu

în vremi apuse
 în care oamenii își mai dădeau ziua bună

Copil măierean, cu desagii în spate (1942)

Editare foto. Vio-Daniel Partene

noaptea își arăta altfel stelele și luna
 iar tu și copilul din tine
 o țineați într-o cântare
 prin rai mergând la pas agale

era totul de duminică
 de una înaltă
 cât o toamnă
 îmbrăcată în haină lungă
 de preoteasă

era o vreme când
 nu prea se știa bine
 ce-i pe lume
 iar tu
 copil abia intrat la școală
 te opreai în dreptul Răstignirii
 din curtea preotului Bolog
 și-ți făceai cu închinare cruce
 și de fiecare dată
 ca să fie câți mai mulți ca tine
 împrumutai un alt nume

iar de atunci
 oricine o știe
 nu a trecut nici mai mult
 dar nici mai puțin
 de o semi veșnicie

(Ostfildern, în aprilie 2023)

Damaschin POP-BUIA

CUPLURI CELEBRE în romanul *GORILA* de LIVIU REBREANU (5)

IX. Toma Pahonțu și Cristiana Belcineanu –

Toma e o fire energetică, dornică de parvenire, dar și prototip al unor gazetari veroce, prinși în mrejele ochilor Cristiane. Iubirea pentru Cristiana îl obsedează deoarece avea presimțirea că trebuie să sacrifice totul pe altarul iubirii. E vorba, așadar, din nou, de acel cuplu etern și erotic ca și cel al lui Ion și al Floricăi, Apostol Bologa și Ilona sau Petre Petre cu Nadina. Toma Pahonțu e secretar onorific al biroului notarial, publicist, de 33 de ani, mare revoltat, gazetar fără gazetă care nu suportă mondenismul. Doamna Cristiana, fostă Tomșa, din familie mare și cu zestre, „cu ochii verzi fiși”, își încrușează privirile cu Toma, încremenire ce n-a durat decât o clipă, dar suficientă pentru Pahonțu să n-o uite degrabă. Aceasta se petrecea la ceremonia logodnei Corinei cu Teofil Dugearu, un alt cuplu din roman. Retrospectiv, Toma își amintește de Virginia – blondă pură, cu o figură de madonă, cu ochii de azur, de o blândețe serafică, cu alte cuvinte, „soție perfectă și amantă ispititoare.” Astfel că Pahonțu se creionează ca personaj central, cu energii de tip stendhalian cu care cucerește viața, dar este abătut de „un glas al iubirii.”

Obsesia femeii cu ochii verzi ce rătăcește de la o carte la alta, la Rebrenanu, fie ea bună sau rea, femeia stranie care farmecă și îndepărtează în același timp și cu atracție irezistibilă față de ea, toate acestea îl fac pe Pahonțu să descopere adevărata esență a bărbatului. După ce Toma iese deputat, constată că a contractat „o căsătorie neroadă” care-l împiedică în ascensiunea lui politică. El are, din nou, o străfulgerare a doi ochi verzi stăruitori care-l fixează din tribunele parlamentului și anume doamna Cristiana Belcineanu care venise să asculte discursul soțului ei și el deputat. Ideea de a se întâlni cu Cristiana – „Ce nume dulce și vrăjit și sfânt” – acasă la ea, îl frământă, dar renunță. Nevasta lui Toma, Virginia pleacă să petreacă vara în Ardeal, Toma va rămâne în București pentru ziar. După despărțirea acestora din gară, ea începe să se îndoiască de iubirea soțului ei („Parcă așa o bucurie avea pe față la plecarea... în sfârșit, am să mai pot răsufli”). Pahonțu descoperă iubirea, nu cea făcătoare de familie și de copii, ci cealaltă – „Care fecundează elanurile și oțelește nervii pentru luptă. Iubirea aceasta a creat civilizația și a creat tot. Această iubire inspiră „tot ce e mare și frumos în lume”.

Pe de altă parte, Toma se vede cu Tatiana Popescu de care se simte atras, atenționat de nevastă, se decide să divorțeze. Cu ocazia unei noi întâlniri dintre Toma și Cristiana, cei doi se descoperă – Cristiana cu fruntea pură, puțin bombată și umbră de bucle, „cu ochiul care acum părea languros și mângâietor, cu buzele umede.” Și ochii lui Pahonțu erau fierbinți, „aprinși și lacomi de patimă și rugători.” Eroul nostru meditează: „Iubirea nu cere nimic și oferă tot, fără condiții.” Iubirea adevărată e un destin, oricând vine...” iubirea n-are nevoie de vorbe, iubirea adevărată e o jertfă, ea e mai presus de toate.”

Pahonțu o vede pe Cristiana ca prietenă, iubită și soție, el vrea s-o vadă și s-o audă, s-o simtă mereu lângă el. Dar și Cristiana are o viață dublă, una în lume – orgolioasă, fericită și calmă, alta acasă, în singurătate, fără speranță, inutilă. Și ea visa o iubire mare, eroică și romantică. Dezamăgită de soțul ei prin egoism și interesul politic, ea se decide să divorțeze. Cristiana este așadar, fatalitatea lui Toma, tocmai el care făcea atâtea ironii pe seama femeilor fatale. Se vrea liber deoarece: „Numai libertatea deplină îi va dăruia fericirea adevărată.” Alte meditații apar și din partea altor personaje, Rotaru: „Femeile geloase au un simț suplimentar care le anunță primejdia necredinței bărbatului.”; Iubirea târzie nu poate fi ridicolă, ba dimpotrivă, e mai dureroasă fiindcă e ultima și după ea vine inevitabil sfârșitul.”; „Iubirea e generatoare de noi energii și speranțe, ca un elixir al tinereții eterne...” Iubirea aceasta e retrăirea primei iubiri, are același sentiment de plinătate sufletească în bucurie și mulțumire, plus dulceața opreliștii și frica permanentă de necunoscut, conchide Toma. Și de ce nu – iubirea apărută poate deveni o cauză de înălțare sau de prăvălire.

Pe Cristiana o vede tot mai frumoasă, în ochii ei stranii ardea un foc blând. Din nou, Toma filozofează pe tema femeii: Femeia care provoacă criza supremă, răscrucea, atunci femeia aceea „e chemarea destinului, căreia nu-i poți rezista”. Astfel că bărbatul părăsește tot, nu se uită în urmă și nici măcar înainte, ci „Numai în ochii ei în care se află marea taină a începutului și a sfârșitului, merindea omenirii.” Cristiana e aproape de divorț, Toma îi declară: „Te iubesc!, ea îl sărută, sărutarea amară și lungă ce parcă „pecetluia un trecut de zburciună și-l înmormânta pentru eternitate.” Pahonțu presimte că n-o s-o mai vadă, este împușcat, Cristiana mărturisește până la urmă, că el i-a fost singura ei iubire.

Energia celor doi ajunsă la paroxism nu poate opri trecerea de la bine la rău, de aici, destinul lor tragic. Obsesii mai vechi revin și în acest roman, e vorba de femeia cu ochii verzi, acea femeie stranie care farmecă și îndepărtează în același timp. T. Pahonțu caută cuplul etern: „D-ta trăiai în mine înainte de-a te fi cunoscut.” Pentru a-și atinge scopul, se rupe de familie cu cinism, asta numai pentru că a întâlnit privirea unei femei ce forma mirajul vieții sale. Iubirea pentru Pahonțu este o pasiune paralelă arivismului său: „Cu obscură putere de lucru nu se poate sustrage nimeni. Destinul lui de a muri se explică prin faptul că a cedat iubirii reintegrându-se omenescului pur, asta îl face un personaj aproape simpatic. Protagonistul nostru aventurier sfârșește tragic pentru că a pângărit dragostea, chiar inconștient fiind.

Cristiana e „femeia uragan”, ea face parte din perechea iluminată, definește tot ce-a fost: „Sentimentele noastre au fost nu numai pure, dar aproape serafice. O iubire mai imaculată și mai profundă nu există, cred, nici în cărți. A fost o adevărată taină din care nu putea izvorî decât o fericire curată.”

Bibliografie:

Liviu Rebrenanu, *Opere, vol. 10, Gorila*, Editura Minerva, București, 1981, ediție critică de Nicolae Gheran.

Simuț, Ion, *Erosul rebrenian*, în *Steaua*, nr. 6, 1985, p. 49-50.

X. Mărturisire (2)

Să reluăm încă un fragment din scrisoarea – poem, intitulată „Mărturisire”:

„Astăzi însă știu și înțeleg că iubirea este făcută pentru cei umili, că cei mândri nu vor putea iubi niciodată... cei mândri își închipuiesc că nu au trebuință de inimi, ei nu vreau decât să cucerească, mereu să biruiască, ei cred, în sfârșit, că și în iubire succesul e tot. Dorințele lor poate se vor îndeplini, poftele lor poate vor fi mulțumite de... dar, vai, iubirea n-au s-o cunoască niciodată.

Căci iubirea cere supunere, o supunere oarbă, ca și credința. În iubire n-ai să fii convins niciodată, n-ai să aștepti probe niciodată. Tot ce nu e supunere și devotament nu e iubire.

Trebuie să trăiești mult, trebuie să suferi mult, trebuie să pricepi mult pentru ca inima ta să fie în stare a primi iubirea. Cei ambițioși, cei mândri, cei obraznici și nerecunoscători nu pot ști ce este iubirea, și așa, cei mai mulți dintre noi de-abia la vârsta de cincizeci de ani începem să înțelegem iubirea, atunci deci când e prea târziu...

Pe mine viața m-a frământat, m-a umilit, mie viața mi-a mulcomit glasul. Astfel am ajuns să nu mai spun că ele nu merită să fie iubite, ci să strig pretutindeni: știu că iubesc fiindcă am învățat a plânge, a suspina și a mă resemna.

Astăzi aș vrea și eu să nu iubesc, aș vrea să fiu iar mândru, ambițios, cucuritor... Din asta se vede că sunt îndrăgostit.”

Asistăm în acest al doilea fragment, la câteva considerații personale despre iubire la modul general: cei mândri nu pot iubi, ei au doar poftă, pe când cei umili au parte de iubire (să înțelegem că Liviu era umil?). În fața cui și de ce? Apoi se enumeră câteva condiții necesare unei iubiri adevărate: supunere, credință, devotament, suferință și pricepere. E nevoie de

o anumită vârstă pentru a înțelege iubirea, cincizeci de ani, pe atunci Liviu avea vreo douăzeci și cinci... Avem îi mărturisirea acestuia că e îndrăgostit, de cine?

Revenim cu un al treilea fragment spre a vedea dacă cele scrise sunt cu adresă precisă către Fanny: „Dacă aș ști cânta din syrinx, te-aș duce într-o poiană scaldată în lumină de lună, într-o poiană unde încă nu s-a încuibat mândria omenească, și i-aș șopti la ureche cântecul celor iubiți. Atunci poate ai pricepe și tu că iubirea nu cunoaște ceea ce lumea numește „a fi iubit”. Te iubesc pentru că mă iubești. Acesta este un schimb, dar nu e iubire. Te iubesc pentru că te iubesc și nimic mai mult. Te iubesc numai pentru că te iubesc, aici începe iubirea. Îți mulțumesc din suflet că te iubesc. Acesta e cântecul iubirii.

Omul îndrăgostit nu zice te iubesc pentru că ești oacheșă, cu toate că ești bună și te-aș iubi chiar dacă ai fi blondă sau dacă ai fi rea.”

În sfârșit, aceste rânduri se apropie de o mărturisire directă către cineva iubit, fără nicio condiție și indiferent cum arată ființa iubită. Nu avem însă nici un indiciu precis că Fanny s-ar recunoaște în cele spuse, totul este la modul general.

Următorul fragment are în vedere corelația dintre iubire și poezie; pentru Rebrenanu toți artiștii, fie ei muzicanți, pictori sau sculptori, trebuie să fie în primul rând îndrăgostiți, să sufere și apoi să creeze: „Poezia, zic unii, a falsificat iubirea. Poezia a făcut cântece, statui, versuri, din sentimentul simplu și firesc ce a fost odinioară iubirea, a făcut din oamenii cari și altminteri erau cam porniți spre nebunie, a făcut gurmanzi din oamenii care erau până atunci înfomețați. Eu însă zic că nu există poet, muzicant, pictor sau sculptor mai mare ca un îndrăgostit. Pentru ca artistul să înțeleagă poezia cea mare a suferinței, trebuie mai întâi să fie îndrăgostit. Nu poezii au făcut iubirea, ci iubirea a făcut pe poezi, iar eu, care citesc bucuria în stele și-mi fac o plăcere dintru a așterne pe hârtie slovă lângă slovă, pot să jur că în slovele noastre umile sunt scrise toate tainele de amor ale cerului înstelat.”

Revenim la Fanny, iată cum îl vede pe Liviu, în momentele emoționante ale primei lor întâlniri: „L-am privit ca totdeauna cu o deosebită curiozitate pe Rebrenanu. Era foarte tânăr, înalt și zvelt, gâtul robust, mâini potrivite staturii, părul neted, blond-închis, cărarea la stânga; o meșă aluneca pe fruntea frumoasă, inteligentă. Ochii de un albastru-deschis, privirea visătoare, nasul potrivit, buzele delicat arcuite, fața ovală, palidă, pe care aproape imperceptibil îi flutura un zâmbet cald. Capul, în întregime, îi dăruia ceva aparte.

Purta un costum maro, gulerul cămășii înalt, scrobite tare – după moda de atunci alb imaculat. Lavaliera neagră, introdusă printre scriitorii de Gârleanu, strânsă într-o fundă frumos înnodată și pantofii maro completau îmbrăcămintea tânărului scriitor. Vorbea cu un accent ardelenesc, cu vocea domoală, blândă, caldă.”

Un amănunt semnificativ, Fanny adaugă de la ea, începutul scrisorii. „Scumpa mea”, ceea ce nu era în textul inițial, iar formula de final e „L. Rebrenanu”, pe când putea mult mai simplu să fie „Liviu”. Să luăm un alt fragment: „Cel care pricepe viața stelelor pricepe și iubirea omenească. Iubirea nu cunoaște cuvântul credincios și necredincios.

Iubești pe altul, va să zică eu nu te iubesc. Acesta e cântecul iubirii. Omul îndrăgostit nu zice niciodată: m-ai înșelat... Iubirea nu-ți cere socoteală de sărutările ce-ai dat alteia, iubirea nu-ți scormonește trecutul și nu-ți cercetează prezentul. Viitorul este nădejdea ei, nădejdea cea deznădăjduită, mângâierea cea neamângâiată sunt balsamul ei, care e tot atât de dulce ca și suferința, ca și iubirea.

La fel ca și-n fragmentele precedente, se-nșiră alte câteva teze asupra iubirii privită dintr-un punct de vedere neutral: iubirea este greu de priceput pentru cei care nu cunosc viața stelelor, ideea de credință și necredință în iubire; pentru ea, trecutul nu avea nicio importanță și poate cel mai important lucru, a iubi

(continuare în pag. 5)

Iacob NAROȘ

RebrenianaCUPLURI CELEBRE în romanul *GORILA* de LIVIU REBREANU (5)*(continuare din pag. 4)*

înseamnă a suferi. Dacă ne întorcem la notele lui Rebreanu din *Caiete* (p. 339-343 și 451-453) vom observa că aforismele culese de Liviu se aseamănă cu cele vehiculate în această scrisoare. Chiar dacă ele sunt înșirate într-o ordine aleatorie, punându-le într-un plic cu o dedicație anume, s-ar putea să impresionăm pe cineva... Și Fanny a fost surprinsă de această declarație indirectă a lui Liviu către ea, ca atare, se va decide să-i devină soție vrednică.

Să reluăm încă un fragment spre a vedea și alte stări abordate în ceea ce privește iubirea cu implicare directă asupra lui Fanny: „Iubești, suferi, trăiești, iată troița iubirii. Sărutările îți alină setea, dar lacrimile îți trezesc în suflet doruri mari, istovitoare și dragi, pe care nu ți le pot alina nici simțurile. Din ochi picură lacrimile, izvorul cel veșnic al iubirii, din iubire picură

cântecul, poezia, frumosul, izvorul cel veșnic al lacrimilor... O bobită de lacrimă, ce tremură sfioasă pe geana iubitei, e o comoară mai mare și mai prețioasă decât sărutările și îmbrățișările tuturor femeilor din lume... O vanitas, vanitatum vanitas! Zise profetul. Toate suferințele sunt deșarte! și șoptește un glas dinăuntru. Sărutări, lacrimi, iubire toate sunt deșertăciuni mai nimicuri pline de durere...”

Observăm că se definește trioul iubirii, adică iubești și, în același timp, suferi și trăiești. Se apelează la cele adiacente acestei trinități: sărutări, lacrimi, cântec, poezie, frumos. Exclamația retorică din latină ne atenționează despre zădărnicia și nimicnicia suferinței în iubire.

În sfârșit, ultimele rânduri ale acestei mărturisiri se apropie de o exprimare directă, dar adresa e la fel de ambiguă, autorul e în stare de sacrificiu în numele

iubirii, dar pentru cine anume, nu se pronunță. Iată finalul: „Și totuși pentru aceste nimicuri deșarte, pentru aceste deșertăciuni nepătrunse, aș fi în stare acum să-mi dau tot ce am mai scump pe lume, aș fi în stare să-mi dau chiar viața... Nu știu dacă e bine ceea ce fac sau e rău, dar simt că dintre toate deșertăciunile lumești, am ales pe cea mai frumoasă, care e cea mai frumoasă fiindcă e cea mai deșartă dintre toate.”

Note bibliografice:

Liviu Rebreanu, *Opere*, vol. 3, Editura pentru Literatură, 1968, București, p. 355-359 și 441.

Fanny Rebreanu, *Cu soțul meu*, Editura pentru Literatură, 1963, p. 14 și 20-21.

Aurel Sasu, *În căutarea formei*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1979, p. 150-154.

Iacob NAROȘ

Istorie

„Vouă ce v-a dat Ardealul?”

Istoria Ardealului, din veci românesc, a fost scrisă cu lacrimi și sânge. Pământul sfânt al Ardealului a fost stropit cu sângele martirilor: Mihai Viteazu, Horia, Cloșca și Crișan, tribunii lui Avram Iancu, Ștefan Ludwig Roth, protopopul Aurel Munteanu din Huedin și alții, și alții.

Mihai Eminescu, în 1867 – când avea 17 ani, exprima acest adevăr astfel:

„Să privească Ardealul lunii i-e rușine
Că a robii copiii-i pe sub mâini streine
Ci-ntr-un nor de abur, într-un vâl de ceață,
Își ascunde tristă, galbena ei față”

(Horia)

În aceste grele împrejurări străbunii noștri ai trăit secole-n șir ca profetul Daniil în groapa cu lei. Iar istoricul martir Gheorghe Brătianu socotește că dăinuirea lor este „o enigmă și un miracol”.

Rezistența poporului nostru prin atâtea vicisitudini istorice, se explică prin credința în Dumnezeu, în nemurirea sufletului și continuitatea vieții sufletești în lumea de dincolo de moarte, care au fost o permanență a pământului românesc, precum și dragostea de pământ și țară.

Ardealul a dat poeziei românești patru stâlpi de granit cu făclii aprinse care să grăiască în veac marile noastre adevăruri: George Coșbuc, Octavian Goga, Aron Cotruș și Lucian Blaga.

Dar „literatura nu e formată numai din culmi sublime și din piscuri către care urci înfiorat și gânditor; ea cuprinde și chiar în cea mai mare parte a ei, multe ținuturi nu așa de înalte poate, dar prin care ne plimbăm cu plăcere și, nu rareori, cu folos spiritual de lungă durată” (Alexandru Philippide).

Această idee a fost evidențiată și de Octavian Goga în reflecțiile sale estetice: „la vremuri tulburi, în zile de obidă, se ivesc la toate popoarele astfel de scriitori modești și harnici, pentru care nu trec hotarele artei eterne, dar sunt întotdeauna în vecinătatea ei și-i netezesc drumul... sufletul lor luminează o candelă la icoana Maicii Domnului”.

Unul dintre acești scriitori este Iustin Ilieșiu „poetul refugiaților ardeleni” din anul 1940, ca urmare a odiosului Dictat de la Viena.

Iustin Ilieșiu a venit pe lume într-o familie de țărani înstăriți cu o leacă de carte, din comuna Maieru, din județul Bistrița-Năsăud, la 18 martie 1900 și a trecut la cele eterne la 30 septembrie 1976 la București. A fost poet, gazetar, publicist și profesor de liceu. A fost, după cum se spune, apreciat de Octavian Goga întrucât cultiva același gen de poezie și foarte iubit de Liviu Rebreanu care încă copilărise la Maieru.

A publicat în viață 37 de cărți, începând din 1916 până în 1973, când tipărește pe spese proprii „Trepte de aur” la editura „Litera” din București. Tot în timpul vieții a publicat un important volum de folclor din Maieru. În vremea comunistă critica literară a fost foarte zgârcită cu dânsul, abia Teodor Tanco în „Dicționar literar...”, Cluj-Napoca, 1998 și „Dicționarul

scriitorilor români” scos de Academie, îi fac câte o prezentare în limitele unui dicționar.

În urma lui au rămas foarte multe manuscrise, de toate felurile, încredințate Muzeului „Cubul Visurilor” din Maieru, înființat, cu mari sacrificii și îndelungi așteptări, de către minunatul om, profesorul Sever Ursa din Maieru. Din aceste manuscrise, cât și din volumele tipărite, Sever Ursa a alcătuit o substanțială antologie care nu este încă tipărită din motive financiare.

În timpul vieții sale de dascăl, Iustin Ilieșiu a alcătuit 15 medalioane sentimentale asupra celor mai însemnați poeți români pe care le citea, uneori, cu mult entuziasm elevilor săi. Aceste medalioane, rămase manuscrise, au fost editate în anul 2000 la editura „Gloria” din Cluj-Napoca, sub îngrijirea și cu prefața lui Sever Ursa și Ion Buzași din Blaj, cu titlul eminescian „Sfinte firi vizionare”. Prefața acestei cărți conține cel mai substanțial studiu făcut până acum creației lui Iustin Ilieșiu. Coperta volumului este superbă, deoarece, inspirați din medalionul „Junimii”, sunt reproduse, pe fond negru, chipurile celor 15 poeți.

Octavian Goga, prin versurile sale, a cântat durerile Ardealului până la marea Unire din 1918, cu accente nemaîntâlnite până la el, iar Iustin Ilieșiu jalea Ardealului după dictatul de la Viena din august 1940.

În această perioadă de amărăciune și tulburare, a înflorit în mod considerabil literatura cultă și populară, încât publiciștii George Togan și Iustin Handrea au putut alcătui fiecare câte o antologie. Antologia lui George Togan este ilustrată, cum nu se putea mai mișcător, de Marcel Olinescu. În aceste antologii sunt reținute mai multe poezii de Iustin Ilieșiu.

Esența poeziei lui Iustin Ilieșiu este cuprinsă în volumul intitulat foarte sugestiv „Sângerați ardeleni”, apărut la București în 1944. Prin acest volum, Iustin Ilieșiu și-a scos în flăcări inima din piept și a așezat-o în fața națiunii. Nu a rămas un singur aspect al vieții românești din Ardeal, care să nu fie înfățișat în aceste versuri.

Poetul a cântat satul său din munții Rodnei (*Satul meu din munții Rodnei*) și Ardealul în general:

„Te plâng pribegii fără țară,
Te cântă pe cărări drumeții”

(Doina)

„Departă în Ardeal, departe,
E satul ce m-a fermecat
Acolo frații stau pe gânduri
Cu tricolorul sfâșiat”.

(Singur)

„Nu uita că noi românii,
Și-n furtuni și-n vremi senine,
Doamne, te-am purtat în suflet,
Nu ne-am lepădat de Tine”.

(Rugă)

„Căci într-o zi a tăbărit acolo-un smeu
Și a dărmat, fără cruțare, altarele lui
Dumnezeu”.

(Cunosc o țară)

„La castelul de la Ciucea, în tăcerea înserării,
Mâini păgâne smuls-au crucea,
La castelul de la Ciucea,
Unde doarme bardul țării”.

(La castelul de la Ciucea)

„Într-un amurg simțeam cum plânge
Trecând din loc în loc străin
Pe cel ucis în Huedin”.

(Studentul călător)

„veniți să dezrobim pământul
Ce tremură în jug și plânge,
Căci l-au stropit strămoșii noștri
Cu lacrimi calde și cu sânge!
Voi limba dulce românească
N-ați închina-o nimănuia,
Și Leul din Șişești așteaptă
Să-i ducem iar la loc statuia”.

(Satu Mare)

În poezia lui Iustin Ilieșiu, ca și a lui Octavian Goga, gem durerile de veacuri, în fața cărora suspină și azi orice inimă de român. În poezia lui Iustin Ilieșiu sunt idei și frumuseți aparte.

Într-o poezie, oarecum școlărească, Iustin Ilieșiu se întreabă pentru elementele alogene din Ardeal, cât și pentru cei de peste Carpați:

„Vouă ce v-a dat Ardealul?
Ce vă leagă de Ardeal?
Nouă: Sarmisegetusa,
Cu viteazul Decebal
Maramureșul pe Dragoș,
Falnic descălecător,
Și Sălajul pe Bărnuțiu,
Meșterul cuvântător,
Vouă ce v-a dat Ardealul?
Nouă? Pe Iosif Vulcan
Lupta pentru libertate:
Horia, Cloșca și Crișan.
Satu Mare: vechi Biserici,
Și pe leul din Șişești –
Iar Năsăudul cu munții:
Grăniceri împărătești,
Vouă ce v-a dat Ardealul?
Nouă? Luptători vestiți
Someșul cu Gheorghe Doja
Blajul cu Mitropolii.
Noi ne închinăm lui Iancu
Și strămoșilor eroi,
Pentru Maior, Șincal, Micu
Au aprins credințe în noi,

(continuare în pag. 6)

Viorel Thira

Extras din *Pro Unione*, iunie 2007A consemnat **Alexandru DĂRĂBAN**

Istorie

(continuare din pag. 5)

Vouă ce v-a dat Ardealul?
Cei streini cum vin se duc...
Noi avem pe Mureșianu,
Iosif, Goga și Coșbuc”.

(Vouă ce v-a dat Ardealul?)

În scurgerea vremii, Ardealul a dat țării nenumărate personalități în toate domeniile de manifestare științifică și spirituală.

Sub aspect bisericesc, una din personalitățile cu care Dumnezeu a binecuvântat Țara Ardealului a fost episcopul cardinal Iuliu Hossu. El a citit actul Unirii din 1 Decembrie 1918 pe Platoul Romanilor de la Alba Iulia și a făcut parte din delegația Ardealului care a prezentat mărețul act regelui Ferdinand. El a luptat o viață întreagă pentru bunul nume al României în lume și pentru libertatea Bisericii sale.

Una din cele mai alese calități ale unui om, după toate sistemele de morală din lume, este caracterul și episcopul cardinal Iuliu Hossu a fost un caracter tare și inflexibil, fiind una din conștiințele vremii în care a trăit. Iubirea de patrie și neam a fost pentru el o religie sfântă ca și credința în Dumnezeu, iar infernurile prin care a trecut nu l-au slăbit, ci l-au oțelit.

Deși a trecut prin mari și grele încercări, nu a afurisit și nu a blestemat pe nimeni, ci le-a cerut tuturor „sinceră pocăință și iertare”, cu o bunătate cu adevărat critică. Din el a curs bunătatea ca mierea din fagurele plin.

Episcopul Iuliu Hossu nu a lăsat averi de natură materială, ci a lăsat valori de natură spirituală de lungă durată. El a fost unul din aceia care, de-a lungul istoriei, au dorit din tot sufletul lor să facă din această țară o țară sfântă și curată, ca soarele de pe cer, dar forțele întunericului i-au împiedicat.

În general, în cumplita prigoană comunistă, preoții celor două confesiuni românești, acasă sau în pușcărie, nu au trădat interesele superioare ale neamului românesc.

Criticul literar Ion Negoitescu, purtat prin temnițele comuniste și la urmă ajuns în Germania, impresionat de ținuta și demnitatea ierarhilor și preoților greco-catolici a scris: „De n-ar exista Biserica Greco-Catolică din Ardeal și ierarhii săi martirizați, torturați și uciși în temnițele comuniste, aș dispera la gândul că sunt român”.

După cinci ani de detenție la Sighetu Marmăției, din porunca lui Petru Groza, episcopul cardinal Iuliu Hossu a fost dus pentru o oarecare refacere la Spitalul Frimu din București unde, printre cei care l-au vizitat cu lacrimi în ochi, a fost și canonicul său Ion Agârbiceanu, marele povestitor și romancier al Ardealului românesc de altădată. Cât de duioasă trebuie să fi fost această întâlnire după atâția ani, cine ar putea spune?

Ultimul domiciliu obligatoriu al lui Iuliu Hossu a fost la Mănăstirea Căldărușani unde, printre restricții

„Vouă ce v-a dat Ardealul?”

și privațiuni și-a scris „Memoriile” care, din fericire, s-au păstrat.

La acest domiciliu la vizitat, în 1969, și „poetul refugiaților ardeleni”, Iustin Ilieșiu. Poetul, fiind peste măsură de mișcat de întâlnire, a scris poezia „Solitarul de la Căldărușani” cu subtitlul P. S. S. Iuliu Hossu. Poezia a rămas inedită până azi. Și este înregistrată la nr. 819 din anul 1969 la Muzeul „Cuibul Visurilor”, satul natal al poetului. O copie după dactilograma acestei poezii mi-a fost încredințată de către marele meu prieten Sever Ursu din Maieru, custodele acestui muzeu.

În fața ierarhului surghiunit au vibrat cele mai sensibile coarde din inima poetului, determinându-l să scrie această poezie. Charles Baudelaire, în una din reflecțiile sale, ne încredințează că „durerea este noblețe unică” atunci când cineva se jertfește pentru scopuri nobile.

Clericii români din toate timpurile au fost plecați cu urechea pe pieptul poporului și i-au auzit bătaia inimii lui sfinte.

Cei răuvoitori pot imputa clericilor români ce vor, dar lipsa de patriotism niciodată, o dovedește istoria.

Ce este patriotismul, chiar metaforic vorbind, este foarte greu de definit. Însuși Barbu Delavrancea își pune această întrebare într-o conferință din 1915, ținută la „Societatea Tinerimea Română” din București. „Copii, ce e patria, ce e patriotismul? Ce este acest sentiment care răscolește toate puterile din om și, în anumite clipe, îl ridică mai presus de existența lui și-l face să moară de bunăvoie pentru liniștea, mărirea unor urmași pe care nu-i va cunoaște și nu-l vor cunoaște”. O știu mai bine aceia care au plătit cu viața pentru convingerile lor.

Poezia lui Iustin Ilieșiu este profundă până în măduva oaselor și este oglindă fidelă a stării în care se găsea ierarhul surghiunit și, totodată, este pătrunsă de cele mai alese simțiri.

Cei vechi credeau, cu bun temei, că nimeni nu poate fi poet dacă nu este miruit cu har ceresc. Poezia, ca să rămână, trebuie să conțină idei îmbrăcate în haine de sărbătoare și să emoționeze, altfel nu face doi bani.

Poezia lui Iustin Ilieșiu, închinată lui Iuliu Hossu, are cu prisosință aceste calități. cred că această poezie va vărsa lacrimi din cei mai frumoși ochi și viitorimea va spune că el a fost unul din cei puțini aleși.

Se spune că unii îngeri adună în potire de aur lacrimile celor zdrobiți de durere pentru a le vărsa înaintea tronului lui Dumnezeu. Episcopul cardinal Iuliu Hossu a adunat în sufletul său toate durerile neamului din epoca comunistă și le-a prezentat înaintea lui Dumnezeu pe tavă de aur, iar Dumnezeu i-a împlinit dorința.

Solitarul de la Căldărușani
P.S.S Episcopului Iuliu Hossu

Departa-ntr-o odaie mică
Prelatul Iuliu, alb de ani,
Se roagă-nnunat de gânduri
În schitul din Căldărușani.

Aicea și-a-njghebat altarul,
Cuprins de grea singurătate –
Smerit se-nchină zi și noapte
Și-așteaptă ceasul de dreptate.

Cât a luptat pentru credință
Și pentru neam și pentru lege!
A omenirii răutate
Azi n-o mai pot înțelege...

La Alba Iulia-n cetate
Cu crucea-n suflet și psaltirea,
El a citi hrisovul care
Pecetluia pe veci Unirea. –

Ce mari erau acele timpuri,
Și cât de nobil idealul! –
Apoi veni în capitală
S-aducă fraților Ardealul!

Și-acum stă singur... Dus pe gânduri
Îl vede trist Mântuitorul,
Și îi arată-n nimb de raze
Că îl iubește tot poporul. –

Îi vine-n minte-ntreg trecutul
Când stă lângă altar aproape,
Și-nconjurat de-aureolă
Îi cade-o lacrimă din pleoape...

Prelatu-nngenuncheat oftează
Cu mâinile împreunate:
O, Doamne, luminează mintea
Acelora ce fac dreptate!¹

Note:

1. Octavian Goga, *Precursori*, București, 1930.
2. Cornel Ungureanu, *La vest de Eden*, Timișoara, 1995, p. 198.
3. Alexandru Philippide, *Răspuns la Discursul de la Academie a lui Șerban Cioculescu*, București, 1975.

¹ Viorel Thira, *Fără personalități îi frig în istorie*, Cluj-Napoca, Editura Dokia, 2007, p. 117-122.

Viorel Thira
Extras din *Pro Unione*, iunie 2007

A consemnat **Alexandru DĂRĂBAN**

Istorie

Adrian Onofreiu - Contribuții referitoare la consemnarea proprietății în „granița năsăudeană” în secolele XVIII-XIX

O lucrare amplă, *Contribuții referitoare la consemnarea proprietății în „granița năsăudeană” în secolele XVIII-XIX*, semnată de dl. dr. ADRIAN ONOFREIU (istoric, arhivist, istoric literar), studiu ce are legătură și cu localitatea Maieru, poate fi descoperit în volumul *ECONOMIA REGIONALĂ: IPOSTAZE RURALE ȘI URBANE (REGIONAL ECONOMY: RURAL AND URBAN INSTANCES)*, apărut la editura *Presa Universitară Clujeană*, în anul 2011, sub egida Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, a Facultății de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, a Centrului de Consultanță și Formare Profesională pentru Mediul de Afaceri „Virgil Madgearu”, a Institutului de Istorie Economică Comparată și a Institutului de Economie Europeană, avându-i ca și coordonatori pe: IOSIF MARIN BALOG, RUDOLF GRÄF, IOAN LUMPERDEAN,

În rândurile ce urmează vom face un rezumat al acestui studiu, urmând a reda, în viitoarele numere ale revistei noastre, cele 5 anexe referitoare la localitatea Maieru, anexe consemnate de autor în această lucrare.

***

Proprietatea funciară a reprezentat pilonul și baza care a deschis, în domeniul vieții economice, alte oportunități localităților militarizate, consemnarea proprietății sub diferite modalități de înregistrare devenind fundamentală.

O primă consemnare a avut loc o dată cu militarizarea din anul 1783, pentru localitățile de pe Valea Bârgăului, ce au intrat și în circuitul economic reprezentat de regimul militar al graniței. Conscripția s-a făcut la ordinul împăratului Iosif al II-lea, situația din această zonă fiind una particulară, trebuind să existe o evidență clară a familiilor militarizate, dar și a membrilor familiei Bethlen, proprietarii de atunci ai

comunei Bârgău. Astfel conscripția oferea o imagine a voinței domnilor referitor la impunerea fiscală a localnicilor, a statutului populației locale (în majoritate iobăgesc), a obligațiilor și veniturilor acestora.

Mai târziu, la câțiva ani de la înființarea confiniului militar, autoritățile au evaluat potențialul tuturor localităților de aici, consemnările reprezentând o

(continuare în pag. 7)

[Rezumat din studiul *Contribuții referitoare la consemnarea proprietății în „granița năsăudeană” în secolele XVIII-XIX*, semnat de dl. dr. Adrian ONOFREIU]

A consemnat **Viorel-Daniel PARTENE**

Istorie

Adrian Onofreiu - Contribuții referitoare la consemnarea proprietății în „granița năsăudeană” în secolele XVIII-XIX

(continuare din pag. 6)

evaluare obiectivă, accentul fiind pus pe potențialul economic, concretizat în descrierea condițiilor de microclimat, a capacităților de producție pentru hrana animalelor, sau a condițiilor asigurate pentru pășunatul acestora, scopul fiind înregistrarea posibilităților de trai ale locuitorilor militarizați, cu deosebire în ideea asigurării vieții zilnice, atât în timp de pace, cât și în campaniile militare.

După anul 1851, când se desființează regimentul, înregistrarea proprietăților devine mai densă și concretă, acordându-se o mai mare atenție atât din partea autorităților din perioada neoabsolutistă, liberală și dualistă, cât și a comunităților locale, pământul intrând în circuitul de valori al economiei capitaliste, reprezentând încă principala sursă de trai. La inițiativa autorităților statului de atunci, o primă înregistrare a proprietății se desfășoară în anii 1851 – 1852, responsabilitatea revenind comitetelor comunităților, verificate și îndreptate apoi de autoritățile statului. Consemnările cuprindeau: descrierea hotarelor, cu ramurile de cultură, calitatea fiecărei sole de pământ, cantitatea și calitatea recoltelor obișnuite, modul de lucru a pământului, indicarea plantelor cultivate. Ca repere importante s-au luat în calcul și: unii arbori deosebiți, movile însemnate cu diferite semne specifice, pâraie sau izvoare de apă, diferite forme de relief, lungimea fiind măsurată de pasul omului sau chiar de timpul necesar parcurgerii porțiunilor de graniță, denumirile toponimice fiind menționate la fiecare descriere, abundând în densitatea denominațiilor, toate acestea având rolul de a fixa corect și concret atât locul, cât și asumarea comuniunii interesului particular cu cel general, al comunității, în care se integrau și denumirile toponimice. După câțiva ani, în contextul disputei dintre erariu și localitățile din fostul regiment de graniță pentru proprietate, autoritățile de atunci au întocmit un amplu document sub forma unui contract de expertiză referitoare la segregarea proprietăților în fostul regiment. Sunt aduse argumente prin care „Dominiul Bărgăului”, cu 8 localități și două pășuni alpine, era considerat un domeniu al familiei Bethlen, descriindu-se și prestațiile la care supușii erau îndatorați în favoarea stăpânului feudal, analizându-se statutul proprietăților aloidiiale, a dreptului de crâșmărit, de morărit, vânat și pescuit, de pășunat și de tăiere a lemnului, de folosire a izvoarelor sărate, de tăiere a cărnii, majoritatea acestora revenindu-le localităților. Sunt descrise, de asemenea, pădurile și pășunile alpine pe teritoriul Bărgăului (20 la număr).

Situația pe Valea Rodnei e analizată în funcție de caracterul proprietății înainte de militarizare, de condițiile în care s-a făcut militarizarea, de relațiile conflictuale cu Magistratul Bistriței, existând o multitudine de documente, începând din evul mediu și până târziu în perioada militarizării, ce erau invocate în apărarea drepturilor locuitorilor.

Sunt prezentate și anumite conflicte dintre localități românești, dar și săsești, precum și informații cu privire la munții revendicați deoarece granița între teritoriul militarizat și provincia vecină, Moldova, cuprindea și anumite teritorii montane din arealul localităților din Valea Rodnei, Ținutul Bărgăului și Munții Călimani.

Un interes mai mare față de proprietatea care se afla în dispută între erariu și fostele localități militarizate s-a arătat în debutul perioadei liberale, o primă consemnare aflând-o din documentele emise de Comisia segregatoare de proprietate care a activat pentru teritoriul fostului regiment II de graniță românesc.

Cu precizarea întinderii în iugăre și stânjani cadastrali, sunt consemnate separat, grădinile, arabilele, fânețele, pășunile, pădurile, locurile neproductive; separat, munții/părțile de munți aparținătoare satelor, dar aflați în afara hotarelor lor, cu menționarea vecinătăților; separat, diverse izvoare de venituri: mori, cârciumi, gatere, vămi, dreptul de măcelărit, de vânat, de pescuit.

Abundă informațiile asupra pământului, principala sursă de existență, acesta apărând în toate ipostazele sale juridice. Apar informații interesante referitoare la bunurile colective ale satelor (păduri, pământuri, case

comunale, școli, cârciumi, fierării, mori etc), la bunurile bisericilor, precum și cele asupra dreptului de cârciumărit, de morărit, de măcelărit, de vânat, de pescuit.

Ca o trăsătură principală a documentelor, ele accentuează caracterul alodial al proprietății pentru localitățile menționate și rezervarea dreptului de a decide, în favoarea autorităților statului.

În anul 1870, Comisia Statistică a Districtului Năsăud, condusă de Florian Porcius, a elaborat un set de întrebări, referitoare la trecutul zonei, chestionarul solicitând răspunsuri în principal despre denumirile locurilor, descrierea hotarelor, categoriile de folosință, valoarea pământului, revenindu-se de către aceeași comisie, în anul 1875, cu un chestionar amănunțit.

Începând cu anul 1872, în District, consemnarea în amănunt a proprietății, atât individuală, cât și a comunităților în ansamblul lor se poate regăsi în colile de carte funciară, cărțile funciare din Ungaria fiind extinse și în Transilvania. Aceste coli cuprindeau: foaia A, foaia posesiei, ce conținea numărul topografic, descrierea tuturor imobilelor deținute în proprietate în diferite parcele de către o familie sau persoană, suprafața în jugăre și stânjani pătrați; foaia B, foaia proprietății, ce conținea numele proprietarilor funciari și actul juridic pe baza căruia a fost dobândit imobilul, precum și schimbările ulterioare ale proprietarilor ce vor dobândi dreptul de proprietate; foaia C, foaia greutăților, în care erau înscrise servituțile, dreptul de uzufruct și creanțele asupra imobilului.

O analiză amănunțită este acordată de către autor localității Ilva-Mică, proprietatea fiind înscrisă diferit în funcție de actele juridice doveditoare în momentul întocmirii acestora, completate de anumite mențiuni. (1 - composesori în părți egale, 2 - composesori în părți neîmpărțite, 3 - vădov (ă), 4 - minori, orfani).

Avea imobilă (nemișcătoare) era alcătuită din casă, curte și grădină, considerate în intravilan; locurile de pe hotar, viile și pădurile, considerate în extravilan. De exemplu, hotarul localității Ilva-Mică avea o suprafață de 8742 jug. și 1175 stj. cuprinzând teren intravilan cu grădini, arabil, fânaș, pășuni, alături de pășune, proprietate comună și pădure, proprietate comună, toate acestea fiind trecute în suprafață și procente (vezi pag. 195). Părțile de hotar erau delimitate cu cifre romane fiecare având subdiviziuni după numele locurilor. Proprietățile comunei Ilva-Mică desemnau două categorii mari de terenuri - pășuni alpine și păduri - aflate „în proprietatea și folosința foștilor grăniceri”, repartizate după numele munților (vezi pag. 196).

Un alt tip de consemnare a proprietății în zona Năsăud a fost făcută în testamentele întocmite din perioada 1861 – 1872.

Abundă informațiile referitoare la proprietate, văzută ca o sumă a realizărilor și acumulărilor din timpul vieții indivizilor. Imobilă sau mobilă, proprietatea ocupă locul principal în aceste documente, arătându-ne ce și cât acumula indivizii, fie în particular, fie rezultat al căsătoriei, în decursul vieții. Proprietatea imobilă cuprindea, în primul rând, pământul sub diferitele sale forme, proprietatea fiind văzută ca bază a vieții statului militarizat, cea care asigura forța necesară serviciului militar, și în același timp, sursa principală de trai a familiilor grănicerești. Diferitele categorii de pământ - arabil, fânaș, pășune, pădure - se individualizează, devin componente ale traiului zilnic al oamenilor, denumirea lor devenind un factor esențial pentru localizare, pentru prețuire, cultivare și ca etalon de schimb.

În testamente, abundă denominațiile pentru fiecare loc și palmă de pământ, consemnat ca sursă de trai., majoritatea acestora conținând, pentru o corectă identificare, denumirea diferitelor parcele de pământ, și localizarea lor, prin precizarea riguroasă a vecinilor, numele proprietarilor apropiați devenind *mejde*, repere ale identificării și consemnării acestora.

De asemenea copleșesc și denumirile toponimice, cele mai fregvente fiind cele care desemnează formele de relief, asociate cu un proprietar, individual sau familial, cu unele animale domestice sau sălbatice, altele fiind cele care indicau particularități ale solului, flora, apele, iar altele cele care consemnau prezența ființei

umane. Densitatea denominațiilor era descrescătoare dinspre viața satului spre pământul de cultură, iar dinspre acesta spre pășune și pădure. Astfel, în conținutul testamentelor (vezi pag. 197 - 198), regăsim toponime care denumesc forme de relief multe dintre acestea regăsindu-se în arealul tuturor localităților, cum ar fi: *Pe Vale, Sub Râpă, Peste Ses, Coasta Din Sus, Prisaca De Sub Pomi, Pe Muncel, Sub Poiana* etc; toponime asociate cu numele unui proprietar, ca de exemplu: *Valea lui Ignat, Zăpodia lui Ștef, Secătura Fetii, Lunca Șotropi, La Tăul Pavelenilor, În Gura Văii Glodului, Poiana lui Isip* etc; mai rar, toponime asociate cu animale domestice sau sălbatice, cum ar fi: *Zăpodia Lupului, Gura vacii mari, Tarnița Porcului* etc; toponime care denumesc particularități ale solului, culturi sau situarea geografică ori productivitatea lor: *Fața și Dosul Măguri, Fața și Dosul Strâmbi, În Butuci-Cânepiște, În Orzărie, Arșița cea Pietroasă, În Colnice, Lunca Rotundă* etc.

Din punct de vedere al calității pământului, în primul rând se întâlneau terenuri intravilane, cuprinzând casa, curtea, apoi grădinile de zarzavaturi, arabilul, fânașul și, în cazuri mai rare, pășunea din hotarul satului. În extravilan exista arabil, fânaș, pășune, și, în cazuri rare, pădure.

Pondere cea mai mare în totalul suprafețelor de pământ era deținută, în hotarul satului, de arabil, pătrunzând aici și noile tehnici de lucru, agricultura evoluând și datorită extinderii gospodăririlor și proprietăților în afara cadrului limitat din timpul graniței. Fânașul și pășunile erau destinate, în principal, pentru asigurarea hranei animalelor, creșterea acestora fiind a doua îndeletnicire a locuitorilor zonei.

Astfel testamentele, documentele - contracte de vânzare-cumpărare, partajele la moștenire, toate actele juridice care reglementau relațiile sociale - devin, prin numeroasele consemnări toponimice, o oglinda vie a legăturii omului cu pământul, cu proprietatea, pe care încearcă - prin denumiri - să și-o apropie și să și-o asume.

***

[Rezumat din studiul *Contribuții referitoare la consemnarea proprietății în „granița năsăudeană” în secolele XVIII-XIX*, semnat de dl. dr. Adrian ONOFREIU]

***

În numerele viitoare vom prezenta cele 5 anexe care însoțesc acest studiu, după cum urmează:

- Anexa nr. 1:

Descrierea hotarului localității Maieru în anul 1851

Marele principat Transilvania

Cercul de prețuire nr. 48 a Monorului, Comisariatul de cerc a Năsăudului.

Descrierea hotarului al comunității contribuitor Maieru Partea întâia

- Anexa nr. 2:

1862, decembrie 8, Bistrița

Sentință pentru fosta comună grănicerească

- Anexa nr. 3:

[1864] Descrierea hotarului localității Maieru

Culegerea datelor statistice despre originea comunei Maieru din Districtul Năsăudului

- Anexa nr. 4:

1796. Descrierea muntelui Dieci al localității Maieru

- Anexa nr. 5:

1851. Descrierea muntelui Dieci al localității Maieru.

Districtul de contribuție Reteag, a Monorului, cerc de prețuire nr. 48,

Comisariatul de cerc Năsăud.

Descrierea muntelui Dieci al Comunității contribuitor Maieru

A consemnat **Viorel-Daniel PARTENE**

Rebreniana

Liviu Rebreanu nu a fost poet în sensul strict al cuvântului, dar opera lui cuprinde numeroase pasaje de o veritabilă încărcătură poetică. Referindu-se la unul dintre romanele sale, George Călinescu consideră că, „*Ion*” este opera unui poet epic care cântă cu solemnitate condițiile generale ale vieții, nașterea, nunta și moartea. ... E ca un fluviu american de o măreție liniștită”. Nicolae Manolescu numește poezia sa, una a „realismului esențelor”, fiind un mare creator, tocmai prin intuiția ritmului etern al satului românesc.

Drumul descris la începutul romanului „*Ion*” nu poate fi altceva decât legătura dintre lumea reală și lumea ficțiunii, având o semnificație simbolică, aceea a vieții și a destinului. „*Din șoseaua ce vine de la Cărlibaba, întovărășind Someșul când în dreapta, când în stânga, până la Cluj și chiar mai departe, se desprinde un drum alb mai sus de Armadia, trece râul peste podul bătrân de lemn, acoperit cu șindrilă mucegaită, spintecă satul Jidovița și aleargă spre Bistrița, unde se pierde în cealaltă șosea națională care coboară din Bucovina prin trecătoarea Bărgăului. Lăsând Jidovița, drumul urcă întâi anevoie până ce-și face loc printre dealurile strămtorate, pe urmă, însă înaintează vesel, neted mai ascunzându-se printre fagii tineri ai Pădurii- Domnești, mai poposind puțin la Cișmeaua- Mortului, unde picură veșnic apa de izvor răcoritoare, apoi cotește brusc pe sub Râpele- Dracului, ca să dea buzna în Pripasul pitit într-o scrântitură de coline.*”

Personificarea drumului cu ajutorul verbelor (se desprinde, trece, spintecă, aleargă, se pierde, urcă, își face loc, înaintează, cotește, dă buzna, dar și a epitetelor, vesel, neted, brusc), exprimă nerăbdarea acestui personaj, tânăr, sprinten și dornic să ajungă la destinație. Prezentul verbelor amintite sugerează dinamica mișcării personajului, dar și trecerea timpului, într-un ritm foarte vioi. Cadrul natural este puternic

Secvențe poetice în proza rebreniană

umanizat, iar imaginile vizuale și de mișcare au un caracter predominant. Drumul pornește încet (*urcă întâi anevoie*) și apoi aleargă, „*ca să dea buzna în Pripasul pitit într-o scrântitură de coline*”. Întreaga descriere devine o metaforă de excepție în literatura română. Finalul romanului are același personaj, înfățișat însă la o altă vârstă: bătrân, bătătorit, încolăcindu-se leneș, ca o panglică cenușie în amurgul răcoros pe care uruie roțile trăsuri „monoton-monoton ca însuși mersul vremii”. „*Drumul trece prin Jidovița, pe podul de lemn, acoperit, de peste Someș, și pe urmă se pierde în șoseaua cea mare și fără început...*” Fiecare structură gramaticală poartă amprenta unor reflecții existențiale. Imaginile par coborâte din picturile marilor clasici peisagiști care însuflețesc orice colț din natură. Acest ritm specific poeziei în proză, dă cursivitate frazei, o interiorizează.

În același cadru poetic se află și fragmentul care descrie hora satului. Ea deschide și încheie capodopera lui Rebreanu, având de fiecare dată o altă semnificație. În primul capitol, la acest moment important din viața satului, i-au parte toate personajele antrenate în acțiune, iar în final, dansul sugerează ideea că timpul nepăsător acoperă totul; dacă unii s-au stins, alții le-au luat locul. În context, hora devine un joc al vieții și al morții, al patimilor și pasiunilor omenești: „*Zecile de perechi bat Someșana cu atâta pasiune, că potcoavele flăcăilor scapără scânteii, poalele fetelor se bolbocesc, iar colbul de pe jos se învăltoarește, se așează în straturi groase pe fețele brăzdate de sudoare, lunate de oboseală și de mulțumire. Cu cât Briceag iuțeste cantecul, cu atât flăcăii se îndârjesc, își înfloresc jocul, trec fetele pe sub mână, le dau drumul să se învârtăască singure, țopăie pe loc ridicând tălpile, își ciocnesc zgomotos călcăiele, își pleznesc tureacii cizmelor cu palmele nădușite*”. Din nou verbul își face prezența, având valoare stilistică, înobilând textul cu

autenticitatea sa. Sucesiunea elementelor care alcătuiesc coregrafia dansului întrece orice imagine de peliculă. Verbul este acela care dă sens ritmului și dinamicii jocului. Expresii ca „*poalele fetelor se bolbocesc, iar colbul de pe jos se învăltoarește, ...flăcăii se îndârjesc, își înfloresc jocul, țopăie pe loc, își ciocnesc zgomotos călcăiele, își pleznesc tureacii cizmelor*”, sunt adevărate bijuterii lingvistice, alături de multe altele, întâlnite în opera scriitorului (personajele *bălbăie, mormăie, fosăie, boscorodesc, stălcesc, bombănesc, ocărăsc* etc.), care creează probleme traducătorilor, pentru că nu găsesc sinonimele lor. Unele pot fi considerate chiar licențe poetice.

Abundența verbelor poate fi observată și în alte pasaje descriptive, unde rolul lor este de a anima imaginile, de a personifica întreaga natură reunită într-o singură voce: „*glasul pământului*” sinonim pentru o clipă, cu „*glasul iubirii*”, amândouă fiind metafore de o inconfundabilă valoare poetică. : ... „*pământul părea că respiră, trăiește; Porumbiștile, holdele de grâu și de ovăz, cânepiștile, grădinile, casele, toate zumzeau, şușoteau, fășăiau, şușoteau, vorbind, înțelegându-se, bucurându-se; lumina se aprindea; biruitoare și roditoare; glasul pământului pătrundea; Scriitorul nu este sărac în privința mijloacelor și procedeele artistice. Figurile de stil îi sunt la îndemână, asemeni oricărui poet, care vrea să sensibilizeze și să transmită un mesaj către cititor. El cultivă în aceeași măsură, personificarea, epitetul, hiperbola, metafora și mai ales comparația. Pământul este pentru Ion „ca o țărancă voinică și frumoasă a cărei îmbrățișare îți zdrobește oasele” sau „primăvara zâmbește ca o fecioară îndrăgostită”. Eu cred că, Liviu Rebreanu poate fi considerat nu numai un mare scriitor, ci și un mare poet al peisajului și sufletului omenească.*

Mircea DAROȘI Beclenarii

"Deunăzi, un domn extrem de politicos din Beclean mă întreba, cu o sfântă candoare, dacă umblând pe cărări ardelenne mi-a fost dat să cunosc și gara din localitatea domniei sale. Dacă a o cunoaște înseamnă a fi pus piciorul pe peronul ei, într-adevăr, o știam. Mare i-a fost bucuria și m-a invitat să scriu o pagină, o amintire oarecare, deoarece dânsul pregătește o carte pe această temă: gara din Beclean. L-am dezamăgit spunându-i că nu-mi amintesc nici măcar cum arată, majoritatea fiind toate la fel. Mai curând i-ar fi de folos confrății mei Stancu Ilin, Alexandru Lungu, Grigore Traian Pop sau Grigore Lupeș, pe care i-am condus să prindă un tren mai rapid spre București, izbutind în cele din urmă să-i întârzie cu vreo două ore, în așteptarea unui accelerat cu mers de marfar. Cum va arăta cartea autorului din Beclean nu știu. Îl văd doar bătănd din poartă-n poartă la toți negustorii, să poată immortaliza imaginea edificiului amintit." (Nicolae Gheran, "De la gară la cimitir", în "Adevărul literar și artistic", nr. 663, 23 aprilie 2003, p. 12).

Da, eu am avut această inițiativă (în premieră națională, cred!) și nu mă laud! Gara Beclean pe Someș merita acest gest. Părerea mea. Această gară mi-a schimbat destinul, pot spune fără să greșesc. Gara și Școala de tractoriști, un alt "spiritus loci", căreia i-am dedicat "Balada școlii de tractoriști", Editura Neuma, Cluj-Napoca, 2016.

"La Beclean pe Someș, cândva..." e cartea apărută la Editura Clubul Saeculum Beclean, 2003. Șaizeci de scriitori rememorează acest spațiu miraculos prin care i-au purtat, de-a lungul timpului, pașii. A fost lansată la una din edițiile *Colocviilor de la Beclean*, chiar în gara Beclean pe Someș, Pe drezină!. Cu Trupa de teatru Corint din Bistrița, coordonată de profesoara Camelia Toma. În prezența a peste 30 de scriitori. Scriitori de raftul întâi, țin să precizez. Și a autorităților locale. Ceva inedit și cu largi ecouri.

Atunci, acolo, cineva a venit cu propunerea ca gara din Beclean să se numească "Gara prieteniei". Iată

Beclean pe Someș, gară pentru trei

și dovada: "Nu, pentru mine Beclean (pe Someș) nu este un «nod» (de cale ferată); este o țesătură magică de trecut și prezent, de vis și realitate, de iluzii și certitudini, de prietenie și solidaritate..." (Vasile Gogea)

Ei, ce ziceți?

"Becleanul, zice Radu Mareș, a fost – și a rămas – locul median unde îți tragi sufletul câteva clipe. (Puțin înainte, Ilva Mică seamănă, ca peisaj, cu Bucovina: banalul verde dominator). Cam de la Beclean înainte se configurează însă peisajul ocru-galben al podișului cu pâlcuri de acoperișe de țiglă roșie pe care, contemplându-le, ți se încălzește sufletul. Și, în ce mă privește, mai e aici amintirea primordială, de la sfârșitul copilăriei: după o noapte de chinuală, cu nebunia fără capăt a munților, cu tuneluri și prăpăstii, păduri, dintr-odată, la Beclean e soare (așa-mi amintesc); sau, oricum, e o zi nouă, lumină."

Cuceritor e și textul lui Andrei Moldovan pe această temă:

"Iată, îmi este recentă în memorie drama unui confrate îmbătrânit în navetă spre și din magica stație de cale ferată. Până la urmă, soarta nemiloasă l-a scutit de drumuri zilnice. Trăitor acum în Beclean, el nu mai trebuie să călătorească zilnic. Cu toate astea, pașii îl poartă prin preajma gării. Spun "prin preajma", deoarece nemiavând calitatea de călător, o oarecare jenă îl oprește probabil să străbată în mod repetat peronul sau să mângâie cu talpa pantofului scara vreunui vagon. În schimb, se așează în mod constant la o masă de pe terasa uneia dintre cafenelele de lângă gară, cu fața spre liniile de cale ferată și savurează cu toată ființa sa trenurile de călători ce lunecă generos prin spațiul ce a fost altădată și al lui. Nu este doar o imagine simbolistă, pentru că nu plecarea sau neputința plecării în altă parte este importantă, ci identificarea cu atmosfera miraculoasă a gării.

Gara Beclean pe Someș, mereu «undeva» și «cândva», este locul unde te poți duce ca să fii mai aproape de marile metropole ale lumii, de ținuturi

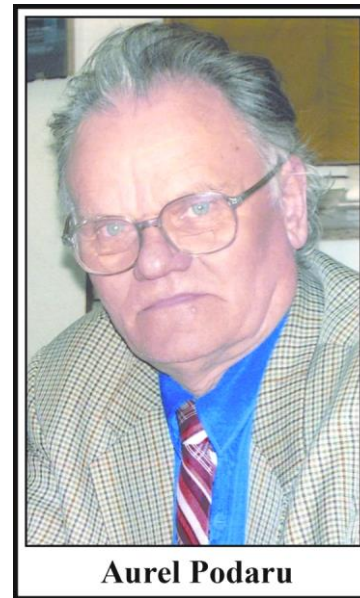
exotice, de marile pasiuni, de oceanele mirosind a sare, de tine însuși, de necuprins, de oamenii viețuind în ținuturile pentru care ai suspinat, de necunoscuți, cât și de prieteni, de tot ceea ce lumea aceasta mărunță și nesfârșită în același timp îți poate ispiti spiritul de cuprindere.

Și, cine știe, poate chiar respira aerul acelor locuri."

Ioan Pinte, care și-a făcut studiile

liceale la Beclean, întregeste și înobilează ideea: "Cum să uit gara din Beclean și ceea ce prelungește duhul ei până-n urbe: strada Gării? Pe peronul ei i-am întâlnit pentru prima dată pe Teohar Mihadaș, Daniel Drăgan, pe «seculuștii» care, lună de lună, descindeau, în numele literaturii, aici, la Beclean. Pe «drumul gării» am făcut pași «bucovskieni» (cum spun în «Primejdia mărturisirii») cu Radu Săplăcan și N. Steinhardt. [...]. Stația aceasta de cale ferată a fost pe vremuri (este și acum datorită lui Aurel Podaru), un spațiu în care trenurile revărsau ziua, dar mai ales seara, «pâlcuri, pâlcuri» de scriitori, ca să folosesc un citat din Virgil Mazilescu (și el călător prin această gară). Poate nu întâmplător, Ioan Groșan a citit, nu departe de sălile de așteptare ale gării, la Liceul Metalurgic) al cărui director era Vasile Greluș, gazda «saeculiștilor» izgoniți) o proză în premieră: «Trenul de noaptea»".

(continuare în pag. 9)

Aurel PODARU**Aurel Podaru**

Beclenarii

(continuare din pag. 8)

Nicolae Prelipceanu, printre primii scriitori invitați la Beclean (alături de Teohar Mihadaș, Negoită Irimie și Marcel Constantin Runcanu) se întreabă, deloc retoric: "La Beclean pe Someș, să se fi ținut acel frumos cenaclu al lui Radu Săplăcan, după ce-a fost exilat de la Dej, unde l-am întâlnit extrem de surprins, căci nu obișnuia să călătorească, pe Virgil Mazilescu, în primăvara dinaintea ultimei sale veri (avea să moară la 11 august, iar nu la 13, cum crede Alex Ștefănescu). Aici era, și Virgil descoperise palinca, însoțitoarea sa la acel eveniment, supravegheat de ochi «vigilenți», nu-i așa? Și o dată cu palinca mai descoperise Virgil și ni-l spunea tuturor celor care-l știam mai demult cântecul «Și-așa-mi vine câteodată, să dau cu cuțitu-n piatră» Venea din satul unde suferea și scria Ion Mureșan și s-a întors acolo. Iar noi, Teohar, eu, poate și alții, am plecat spre Cluj, din gara Beclean pe Someș, unde și el, și eu, cândva...»

Adrian Dinu Rachieru, bucovinean get-beget, trăitor în Timișoara, a fost o prezență emblematică, un moderator de invidiat al *Colocviilor de la Beclean*, mă arată și el cu degetul și zice: "Am mărturisit și în alte împrejurări că pe Aurel Podaru l-am cunoscut într-o gară. Bănuieți că e vorba chiar de faimosul nod de cale ferată Beclean pe Someș. În vânzoleala de acolo, în furnicarul uman l-am "recunoscut" imediat, veghind "ieșirea" cu ciudata senzație că ne știm dintotdeauna. Și anii care au urmat acelei întâmplări au cimentat o prietenie. Care, sunt sigur, va "trece" doar odată cu petrecerea noastră, părăsind această lume"

Florentina Toniță venea la Beclean dintr-un capăt de lume: Botoșani. Împreună cu un alt veritabil poet, Nicolae Corlat: "Pentru mine, gara Beclean este un moment, spune Dumneaei. Este și copilărie, și drum înainte. Și n-ar fi fost nimic fără prezența prietenului (și drag îmi e acest cuvânt în preajma Dumnealui) și scriitorului Aurel Podaru din Beclean. Cel care mi-a «colorat» imaginile dintr-un octombrie vechi cu povestioare, întâmplări hazlii sau sentimentale legate de trecerea

Beclean pe Someș, gară pentru trei

scriitorilor (și nu numai) prin gara Beclean pe Someș. Gară ce a avut puterea să lege prietenii (și mă regăsesc cu bucurie în această situație) un fel de vamă purificatoare pentru cei ce vor a trece spre Bistrița)." Sever Ursa, profesorul și scriitorul din Maieru, a îmbătrânit și el tot trecând în sus și în jos prin gara Beclean pe Someș: "O gară, așadar, emblematică, la confluența dintre râuri. Toate apele de pe aici se revarsă mereu în Someșul cel Mare, care le adună, simbolic, laolaltă.. Să-i zicem, pe numele său întreg orașului de la răspântii: Beclean pe Someș, deci, extrapolând, cam așa s-au petrecut lucrurile și în trecutul cultural: Valea Someșului, vale tutelară... Un anume potențial magic învăluie locurile, o febrilă sete de comunicare și emancipare însuflețește oamenii, parcă mai mult decât aiurea, rivalizând cu Năsăudul din amonte, academic și legendar.

Cum să uit, când, acum câțiva ani, însoțit de Icu Crăciun, coboram din tren și, puțin mai târziu, îl găseam pe Aurel Podaru în biroul său de la primărie, prea strâmt pentru largă lui disponibilitate, și-l rugam să ne asiste la nașterea revistei «Cuibul Visurilor»? De la Sighetu Marmăției coborau la Beclean, an de an, timp de zece ani, Vasile Muste, Echim Vancea și Balazs Ștefan; sculptorul; din dulcea Bucovina Ion Filipciuc și Rodica Mureșan; din Chișinău Elena Coțescu și Dumitru Corduneanu; Gheorghe Grigurcu din Amarul Târg (Târgu Jiu); Lidia Handabura, Lucian Alexiu, Ilie Chelariu, Liviu Bleoca din Timișoara; George Vulturescu din Satu Mare; Liviu Ioan Stoiciu, Pavel Șușară din București; Alexandru Jurcan din Huedin; clujenii Radu Mareș, Mircea Petean, Ion Mureșan, Adrian Popescu, Ovidiu Pecican, Ion Cristofor, Laszlo Alexandru, Marcel Mureșeanu, Teodor Tanco, iar din Dej: Luigi Bambulea, Magdalena Vaida, Emil Lazăr, Ștefan Mihuț, Ion Poenaru, ca să nu mai vorbim – lista e lungă - de bistrițenii nelipsiți de la aceste manifestări de anvergură națională.

Mă întreb și eu: cum să nu mă simt legat de acest spațiu miraculos în care trăiesc de peste o

Gara din Beclean (pe Someș)

jumătate de secol? Acest spațiu care l-a inspirat pe Teohar Mihadaș lăsând posterității, printre multe alte creații literare, poemul emblematic intitulat "Reminiscență", pe care îl reproducem în continuare: "În gara Beclean pe Someș, cândva./ În tomnatica zi aceea./ Cu zări adiind a Sahară/ și-a miriști pustii./ (Așteptam poate-un tren care nu mai venea)/ Apăru din neunde-o femeie bizară./ Cu vetre fierbinți în ea/ Și de nea./ Nu era nimeni decât numai noi/ Doi./ Parcă totu-amintire era!/ Clipa un șuier/ Gara un vis./ Părelnică trecere spre paradis./ Acari, impiegați, șeful ei, călători/ De mult se făcuseră ape și nori./ Din ochii ei tulburi, crepusculari./ Cu genele mari,/ Nocturn mi-a surâs: Înginare? Chemare?/ Și m-am dus lângă ea,/ Și-am tăcut lângă ea îndelung./ Ca un fluviu la pragurile mării./ În clipa oprită deasupra pierzării.../ Pe Someș un abur din alt veac plutea./ Iar trenul acela./ Din nici o direcție și de-o veșnicie/ Nu mai venea./ În gara Beclean pe Someș și-acum,/ În funestul răstimp dintre trenuri, ascult/ Cum trece prin sufletul meu, ca un fum./ Sau un strigăt... o taină venind de demult." (din vol. Teohar Mihadaș, "Pâinile punerii înainte", Iași, Editura Junimea, 1979).

Și iarăși mă întreb: Cum să uit această gară, de care (parafrazându-l pe Radu Mareș) mă simt legat ca Ulise de catarg? Și foarte bucuros să-i am însoțitori, printre alții, și pe cei doi fii ai mei: Ovidiu și Adrian.

Aurel PODARU

Beclenarii

Cu ani în urmă, și cu câteva zile înainte de eveniment, tatrăl meu mi-a cerut să pun pe hârtie un gând despre gara din Beclean. Se reeditează antologia dedicată faimosului nod de cale ferată. Dar, ca să-l pot pune pe hârtie, gândul trebuie să-ți treacă mai întâi prin cap. Așa că am început să mă concentrez pe subiect, inventariindu-mi amintirile care-mi treceau de-a valma prin minte, am constatat că ele aveau ceva comun: gândurile nu se focalizau neaparat pe gara în sine, cu peroanele și liniile sale, cu trenurile care vin și pleacă, ci mai degrabă pe un singur personaj – pitoresc, să recunoaștem -, care patrulează în toate direcțiile, care știe mersul trenurilor pe de rost, precum și tot ce mișcă (și ce nu mișcă) în gară: tata.

Cu greu aș putea să-mi amintesc situații în care să mă urc în tren fără ca el să mă fi condus la gară, ori să cobor pe peron fără ca el să nu fi fost acolo.

Doar o secvență:

Eram în clasa a V-a și mergeam la faza județeană a olimpiadei de Limba Română. Ne grăbeam căci eram în întârziere. Tata ducea într-o mână plasa cu merinde pe care mi-o pregătise

mama acasă, cu cealaltă mână gesticula întruna. Dintr-o zvâcnitură am fost în tren, am înaintat repede pe culoar și mi-am scos capul pe geam pentru a-i confirma că totul este în regulă. Atunci am realizat că plasa mea cu merinde rămăsese la el care, senin și cu zâmbetul pe buze, îmi făcea cu mâna semne de drum bun. Tot prin semne, eu îi ceream plasa și fiindcă n-a înțeles ce vreau, am început să strig: "Plasa! Plasa!" El, însă, o ținea pe-a lui: "Succes la olimpiadă!"

După ce mi-am luat gândul de la plasa cu merinde, am încercat să-mi imaginez ce-o să-i facă mama văzându-l că se întoarce acasă cu porția mea de mâncare.

Când trenul a intrat în gara din Bistrița, primul om pe care l-am zărit pe peron a fost tatăl meu! Aștepta, liniștit și cu zâmbetul pe buze, cu plasa în mână. Plasa cu merinde.

Realizând el "pericolul", după plecarea trenului din gara Beclean, găsisse imediat soluția: o mașină de ocazie care l-a transportat direct la gara din Bistrița.

Au urmat studiile mele liceale, la "Liviu Rebreanu" din Bistrița, apoi cele universitare la

Cluj. Plecam de-acasă cu trenul, tata mă conducea la gară. Mă întorceam acasă cu trenul, tata mă aștepta în gară. Făcea ce făcea, dar mereu se afla în gară.

După ce mi-am cumpărat mașină, călătoriile mele cu trenul au devenit amintire. Și-mi pare rău că, astfel, l-am privat pe tata de ocaziile de-a mă conduce la gară când plecam de-acasă, și de a mă aștepta pe peronul faimosului nod de cale ferată, când mă întorceam acasă. Dar gara, atât de dragă mie, n-o pot scoate din sufletul meu, atâta timp cât voi trăi. Gara Beclean pe Someș.

Ovidiu Podaru

Ovidiu PODARU

Beclenarii

Loc de trecere-petrecere

Am citit undeva, nu mai știu unde, că gara este (citez din memorie) "spațiul cel mai pestriț și mai înțesat de identități măcinate de zgomotul roților. Este locul unui perpetuum du-te-vino". Un loc de trecere, spun eu. Și de petrecere. Îmi amintesc că tocmai într-un astfel de loc, de trecere-petrecere, "cineva", într-o seară de toamnă, pe când stăteam împreună așteptând-o pe mama să vină nu mai știu acum de unde, mi-a făcut propunerea de a căuta ne-trecerea, statornicia, veșnicia.

"Nu vrei să dai la teologie?", a venit întrebarea lui, brusc, ca un fulger, precum odinioară, tot ca un fulger, o lumină din cer l-a învăluit pe prigonitorul Saul, trântindu-l la pământ, pentru ca de acolo să se ridice Pavel, Apostolul.

La început, am crezut că glumește, părea cam distrat. Omul de lângă mine, acel "cineva", de el vorbesc. Dar, după o vreme, mi-am dat seama că nu glumise deloc și că în seara aceea el a avut o intuiție extraordinară, o revelație, așa spune acum, a ceea ce se potrivea cel mai bine sufletului meu.

După câțiva ani scurși de la această întâmplare, mă întorc de la Cluj în pielea unui personaj al Scripturii, drag mie nu pentru ceea ce a făcut, ci pentru hotărârea lui finală: fiul risipitor. Și la fel ca în parabolă, "cineva" mă aștepta acolo, în gară, fără "de ce"? și "n-

am spus eu!?", ci bucuros că mă vede, gata să taie vițelul cel gras și să înceapă ospățul. Atunci mi-am dat seama că avea o înțelegere adâncă a firii omenești și că eram un mare norocos să-l cunosc și să mă aflu în preajma lui. În trecut fie spus, acest noroc al meu se datora și mamei mele, de care el, bărbat în toată firea, se îndrăgostise, de la prima vedere, ca un adolescent, și a cărei dragoste pentru el l-a făcut să rămână în această răspântie de cale ferată.

Nu conta la ce oră din zi sau din noapte se nimerea să mă întorc acasă, el era acolo, pe peron, crescut parcă din caldarâmul faimosului nod de cale ferată. O intimitate tainică se stabilise între el și gară, între el și gara Beclean pe Someș. Căreia, cu ceva timp în urmă, îi dedicase, din prea multă iubire, cred, o antologie literară. O inedită antologie, cu 60 de scriitori care depun mărturie despre acest loc al trecerii-petrecerii, ea însăși, gara, devenind astfel personaj literar.

"Nu vrei să scrii și tu ceva?", m-a întrebat tata, căci despre el este vorba, și eu, la rândul meu, l-am întrebat: "Ce să scriu?"

"Scrie și tu ceva, despre gară, mi-a zis el, ceva, cât de cât..."

Și am scris. Dar se vede treaba că istoria se repetă și în cazul de față. Cu câteva zile în urmă, tata m-a sunat la telefon și mi-a spus că se pregătește o antologie cu tema: "Spiritul locului".

• "Gata, știu!, i-am zis tatălui meu. Am să scriu și eu un text, dar în ceea ce mă privește, spiritul locului devine spiritul gării!" Gara Beclean pe Someș.

Adrian Podaru

Texte preluate din vol. SPITITUL LOCULUI. *Ținutul Bistrița-Năsăud prin ochii scriitorilor.* Antologie gândită de Menuț Maximilian. Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2022

Adrian PODARU

Lirica

Cărarea ursului

Era o zi de vară –
ca atâtea altele...
Cosașii au venit
de cu seară,
să fie odihniți
la ivirea zorilor.
Iarba rourată
se taie ușor
și rar ascuți coasa.

Mama ne-a sculat devreme.
O drujincă de pâine cu lictar
și o cană de lapte
ne-au dat puteri
să împrăștiem brazde.
Tata era în fruntea cosașilor:
Aveți grijă, la stupi!
Albinele simt primejdia
și cele rămase la cuib
zboară primprejur.

Și a apărut minunea!
Într-un culcuș cât pumnul -
din fire de fân și fine uscături,
câteva albine zumzăiau peste
faguri.

Nu semănau cu cele
din coșnițele noastre
așezate pe lângă
peretele casei din Săcătura.
Albinele astea erau
mai mari, negre
și vârgate cu galben.

O jumătate din faguri
veți primi voi (a zis tata),
pentru că sunteți harnici!
Cealaltă jumătate
li se cuvine lor!
Nu le flămânzim,
că-i păcat!

Pe cărarea care
tăia locul în două,
mama ducea
gălețile cu apă.
Un copil bălai și creț ducea
o doniță mică făcută
de Toma lui Ianoș.
Iz de rășină avea apa din doniță.

Oameni buni,
haidați la masă! –
a răsunat glasul mamei –
urmat de ecoul

venit dinspre pădure.
Coasele au fost agățate
prin crengile
unui fag rămușor.
Sub fagul ăsta, bărbații își băteau
coasele,
pe ilaiele împlântate în pământ.

Câteva bucăți de spinare afumată
și cimbrisorul de câmp
i-au dat gust ales
ciorbei de cartofi.

Dintr-un blid de lut,
mesenii și-au pus
smântână –
unii în ciorbă, alții pe
drujinca de pită.
Plăcintele cu brânză
erau nelipsite,
când aveam lucrători.

Pe noi, pe copii,
tata ne trimitea la somn
(măcar un ceas).
Și adormeam (care

adormeam),
în podul cu fân, ascultând
bătaia coaselor
într-un ritm anume –
egal și cântător -.

Către asfințitul soarelui,
fânul era adunat
în jurul podinilor
rânduite de tata:
să aibă clăia aerisire
și Moșu - lemne bune de ars.
În cenușa podinelor, cultiva
tutun – după știința lui.
Își răsuca țigările
în foite subțiri
pe care le potrivea cu salivă.
Țigările o supărau pe Tâna
și îl alduia, de fiecare dată,
fără sorți de izbândă.
Ce știi, tu femeie!?
Astea m-au ținut în viață,
în anii grei de război
și în prizonierat!

O durere de stomac
mă încercase, de pe la ujină.
M-am cuibărit la umbra
unei căpițe, dar nu-mi era bine.
Mama mi-a dat ceai de chimion.
Când au terminat clăile, au cinat
și lucrătorii s-au dus la casele lor.
Durerea mea creștea mereu.
M-a pornit plânsul
și gândurile părinților erau
încălcite.

Mama a încălzit o lespede,
a învelit-o într-un ștergar de
cânepă
și mi-a așezat-o pe locul
dureros.

În zadar. Am crezut că mor.

Tata era convins că m-ar ajuta
leacul preparat de Ogenea.
Dar Ogenea locuia în Poieni,
dincolo de păduri, la vreo trei
kilometri.

Noaptea aceea n-a fost limpede.
Niște nori burduhănoși
se rostogoleau peste Măgura
Neagră
și peste Vârful Oala.
Tata și-a pus securea peste cot,
și-a luat felinarul
și a plecat să-mi aducă leacul.

A străbătut fagii lui Calistru,
locul măgerușenilor îl știa ca-n
palmă,
dar pădurea de molid întuneca
și mai mult noaptea.
Cumva, a găsit *Cărarea ursului*,
pe care umblau oamenii
din partea locului.
Pe la jumătate calea,
în dreapta cărării trosneau niște
vreascuri.
I-a fost frică tatei,
dar știa că ursul se teme de foc.

Ce-aț' pățat, mă' cumătre?!
Că n-ai vinit de florile măruului,
tocma' în inima nopții –
glăsuși Ogenea buimacă de somn -.
Ni s-a îmbolnăvit o copilă.
Nu știu dacă trece noaptea -
îngăimă tata, ștergându-și fruntea
cu mâneca aspră.
Fă bine dă-mi niște *jinars*
tămăduitor,
poate s-a-ndura Domnul și
scapă...

Pe *Cărarea a ursului*,
s-a întors tata cu leacul.
Eu adormisem, lângă brațul
mamei
și culegeam frăguțe într-un blid
de lemn...

05.03.2023

Veronica OȘORHEIAN

Politețe

tu dumneata dumneavoastră

Pe la începuturile anilor 1990, când dintr-odată mă scaldam în apa rece a Occidentului, cu cunoștințe destul de subțiri în materie de limbă germană, dar cu atuul tinereții și al elanului care o caracterizează, am fost poate pentru întâia oară cu adevărat uimit de apelativul *tu*, la care se trecea mult mai repede decât în percepția mea vis-a-vis de acest raport dintre persoane. Nu mă refer, desigur, la cei de aceeași vârstă ori de una sensibil egală, ci, dimpotrivă la doi subiecți de vârste complet diferite. Mi-a fost dat să cunosc o persoană care, la vremea aceea, avea mai mult decât dublul anilor mei, și care, la scurtă vreme (pe atunci, pentru mine, suspect de scurtă) mi-a oferit *tu*-ul, adică să ne tutuim. N-am vrut să par ciudat și i-am acceptat propunerea. A durat o vreme până am putut trece la *tu*, căci fusesem obișnuit cu formula de politețe *dumneavoastră*.

Să nu fiu înțeles greșit, tutuirea o cunoșteam și eu, mai ales după ce am plecat dintre dealurile și măgurile de la Maieru, dar într-o formă oarecum redusă, lista celor cărora mă adresam astfel fiind destul de modestă. Mă refer aici la cunoștințele noi, pe care le făceam cu persoane mai în vârstă, căci între colegii din liceu, ori cei de la facultate *tu*-ul era de la sine înțeles. Tot așa s-a întâmplat și la școală, pe când lucram la catedră, eram cu toții per *tu*. Profesorii, se-nțelege.

În vreme de copilărie, precum și mai târziu, părinții mei erau „dumneata” ori, în localismul de acolo, „mnitale”, derivatul de la „matală”. Nu cred că în Maieru, cei din generația mea, se adresau cu *tu* mamei ori tatălui lor. În mentalitatea de acolo un asemenea apelativ ar fi fost interpretat drept o ofensă, un afront și, mai ales, lipsă de respect. Tradiția era atât de bine înrădăcinată, încât noi, copiii, nici nu credeam că ar putea fi și altfel. Există și o excepție: așa-numiții copii „de domn”, categorie în care intrau cei de profesori, preoți, iar mai târziu, inginerii ori subinginerii, care au trecut la formula uzuală de la oraș: *tu*.

În momentul în care i-am cunoscut pe viitorii mei socri, i-am întrebat cum să-i numesc, dar în sinea mea mi se părea potrivit să folosesc aceeași formulă ca și viitoarea mea soție. Așa s-a și întâmplat, iar *tu*-ul dintre noi nu ne-a deranjat de loc, dimpotrivă, a făcut comunicarea mai fluidă, mai directă, fără prea multe formalități. Deosebirea se datora nu nivelului de „domni” ori „nedomni”, ci simplului fapt că familia soției locuia la oraș. Dar nu s-a terminat aici, graficul de la *dumneavoastră* la *tu*, a mers mai departe și asta în România de la sfârșitul anilor 1980. Rude de ale soției, văr și verișoară, se adresau propriilor părinți nu cu *tu*, ci le spuneau direct pe nume. Vă spun drept, acest lucru mi s-a părut totalmente nou, cel puțin la noi, între Carpați, căci la americani, da, am mai constatat aceeași manieră de adresare a odraslelor către părinți. În filme, de bună seamă. Eu nu pledez, prin aceste rânduri, pentru forma *tu* ori cea a politeții *dumneavoastră*, încerc să rămân la observații ori luări în seamă pur și simplu constatative și, unde este cazul, eventual să nuanțez.

Dacă limba noastră dispune de forma *dumneata dumnealui* etc., adică de pronumele personal de politețe

medie, nu același lucru l-am regăsit în limba germană. Această formă lipsește, pur și simplu. Și, sper să nu mă înșel, tot așa este și în cazul francezei. Totuși, germana mai face, nu des, ce-i drept, loc unei formule aparte, care îmbină cele două forme. Mai explicit, „Sie, Alexander, können schon kommen”, unde *Sie* este pe post de *dumneavoastră*, iar faptul că lipsește *Herr*, care altfel ar fi obligatoriu, împrumută comunicării un caracter mai degajat, mai apropiat de *du*. O altă particularitate o întâlnim în cazul lui *dumneavoastră* în limba lui Goethe. *Sie*, pentru *Dv.*, este scris cu majusculă – spre deosebire de celălalt *sie*, care desemnează persoana a III-a plural, *ei* ori *ele*, nediferențiat la nivel de gen precum în limba română – se scrie cu literă mică. Desigur că vorbim aici tot timpul de *Hochdeutsch* (germana cultă), căci la nivel de dialect, bunăoară cel șvăbesc din landul în care trăiesc și eu, forma *Sie* este foarte rar întrebuințată, apelându-se pentru aceasta la formula directă de *ih*, adică *voi*.

O vreme, poate vreo cinci ani de viețuire aici, îmi era peste mână să îl accept pe *tu*, deși vedeam că aceasta este forma cea mai răspândită și că diferențele de vârstă nu joacă nici pe departe un rol hotărâtor. Are loc o altfel de selecție, bazată pe afinități și interese comune, fie ele în câmpul muncii ori în diverse situații din viața particulară. Cu timpul, am acceptat și eu această situație vis a vis de pronumele de politețe, pe care l-am lăsat în urmă în favoarea lui *tu*. Cred că am procedat bine, și asta din mai multe motive. Chiar dacă, la suprafață și în mod de multe ori greșit judecat, se pierde din politețea înțeleasă în sensul ei original, folosirea formei directe *tu*, creează de fapt o legătură mult mai naturală, trece de barierele convenționalismului, uneori exagerat, facilitează comunicarea, un element esențial în dialogul și schimbul ori transferul de cunoștințe dintre generații. Însă trebuie să mai ținem cont de un aspect, deloc de neglijat: elaborarea unei opinii în privința *corect* ori *neadevrat*, *politic* ori, dimpotrivă, *ofensator* și antonimele ar putea continua, și anume de mentalitatea în care societatea, vorbitorii la care ne referim, se află. Copiii din ziua de astăzi nici nu se gândesc că ar putea să se adreseze părinților cu *dumneata*, este ieșit din uz. Eventual bunicilor dacă li se mai adresează astfel. Oricât am face noi,ăștia mai în vârstă, pe nostalgiei, trebuie să vedem și foloasele pe care această dezvoltare a folosirii apelativului, mai mult sau mai puțin de politețe, a adus-o cu sine. Iar dacă e s-o spunem pe aia dreaptă, am aduce aminte că - este lucru bine știut - copiii de vârstă mică se adresează maturilor, fie ei părinți ori chiar din afara anturajului familial, cu *tu*, nici de cum cu *dumneavoastră*, care ține de educație, de formare, de cei mult pomeniți șapte ani de acasă. Așadar, se câștigă la nivelul comunicării, al naturalei ei, tocmai prin caracterul direct pe care *tu* îl conferă. Derivatele pronumelui personal și ale celui de politețe sunt multe și cunosc versiuni diferite, oscilând pe o scară care duce de la forma clasică, încetățenită, ajungând la cele familiare ori ironice. *Dumneata* poate deveni *mata*, *matală*, dar și *mântăluță*. Forma autoironică poate suna

„Măria Mea”, *dumnealui* se prescurtează uneori și devine *mnealui* și așa mai departe. Ironic este apelativul „jünger Mann” [tinere] din germană când acesta este adresat unui subiect în etate. Și ce bine că se poate trece și la alte registre lingvistice care, părăsind forma oficialului, ajung la una care creează o atmosferă degajată, descrețește frunțile.

Lărgind un pic sfera politeții, trecând dincolo de formula de adresare, trebuie să mărturisesc că, în primii mei ani petrecuți în această societate, inițial totalmente străină, cu o altă limbă și mentalitate, ceea ce am găsit în noua țară diferea destul de mult față de așteptările mele. Dar nu vreau să întârzii asupra generalităților. Am observat că, spre deosebire de tinerii din țara din care veneam, cei de aici nu se lăsau absolut de loc intimidați de cei în vârstă, ori, doamne ferește, de o admonestare, ei ripostau, uneori chiar vehement, cunoscându-și foarte bine drepturile pe care le au. Un aspect care îi puneă cumva la adăpost, îi facea oarecum intangibili. De ce să cedez eu locul din autobus unei persoane în etate? Există în acest sens scaune special rezervate acestora, iar dacă toate sunt ocupate, ghinionul lor. La început nu mi ieșea la socoteală această atitudine a lor și, drept să spun, nici acuma. Diferența între *atunci* și *acuma* este faptul că astăzi am mai multe explicații pentru comportamentul acestora. Una dintre ele este izolarea individului, stadiul la care s-a ajuns prin atingerea unui standard de viață ridicat, unul în care el are tot ce-i trebuie, poate mai puțin liniștea interioară, datorită multelor capcane *media* în care cad, un lucru care, din păcate, ori poate nu, ni se întâmplă și nouă, generației părinților ori a bunicilor lor. O situație aparte a fost creată de pandemie, care, după cum bine se știe, ne-a îndepărtat, fizicește vorbind, iar pe de altă parte a reușit să „producă” o relație de solidaritate, una care nu mai ținea cont de vârstă, ba mai mult, persoanele mai expuse riscului de contagiare, mai înaintate în vârstă și mai labile, s-au bucurat de un plus de atenție, îmbunătățind raportul tânăr / om în vârstă în favoarea celui din urmă.

Am fost în vara anului trecut, pe când făceam ieșiri cu trenul prin diferite orașe din landul Baden-Württemberg, unul de cele mai multe ori supraaglomerat (situație nemaîntâlnită de mine în cele trei decenii de când eram aici), foarte mirat și plăcut impresionat de faptul că unii dintre tinerii din tren, observând că sunt și oameni în vârstă, ori chiar unii bătând către 80 de ani ori peste, se ridicau și le cedau locul. M-am întrebat dacă nu cumva la această stare de lucruri se ajunsese în urma solidarității create în vreme de *corona*. Cred că da. Mai mult, în asemenea situații *tu*-ul dispărea, făcând loc „demodatului” *dumneavoastră*. Și ce bine se simțeau cei care cedau locul! Cel puțin pe moment. Era o întoarcere, chiar dacă de scurtă durată, spre un normal de altădată.

(Ostfildern, în aprilie 2023)

Damaschin POP-BUIA De-ale lui Ilie

Plante și floricele cu nume dragi de păsărele

Voi începe cu răscolirea amintirilor din anii de școală pe/trecuți, (cei prea repede trecuți) la Școala cu clasele I-IV, Valea Anieșului, când în urmă cu vreo 40 de ani inventasem, cu mult înaintea miniștrilor din actualul învățământ, disciplinele opționale. Vinerea pe vreme bună ieșeam cu puținii mei elevi în natură. Fiecare cu trăistuța lui, dascălul cu rucsacul! După cum erau adevăratele anotimpuri pe vremea aceea, culegeam plante de leac, ciuperci, flori și bobite de soc, fructe și poame pădurețe, nuci, alune, jir, plante și floricele pentru ierbarul clasei, scoarțe de arbori, conuri, crenguțe, rădăcini, pietricele, mușchi, licheni, pene, (toate astea cu măsură), pentru colecțiile clasei! După câteva reclamații făcute la directorul școlii, care eram tot eu, băbuțele, mătușile și mămicile sfârșeau prin a renunța la doleanțe, căci, pruncii lor și școlerii mei se întorceau acasă cu tolbele pline, iar în aceste sfinte zile

de vineri, mintiua lor se tot lumina, puțin câte puțin. Și nu era puțin, ci era totul, când întrebările curgeau din toate inimioarele lor naive, căci băncile erau căptușite cu pernițe de mușchi, iar pe meridarea de pe băncuța de iarbă a fiecăruia ne făceau cu ochiul în câte-un punct luminos, într-o strălucire proaspătă și vie: pomițele, zmeura, murele, afinele, cireșele negre și cine-mai-știe? Într-unul din aceste momente ale Claselor Verzi, căutând printre ierburi, florile de ciubota – cucului și binoclandu-ne la cerul dintre crengile de fag cu frunză tânără și dulce unde gugugia o cucă ne-a venit în gând o întrebare pe care a pus-o cu îndrăzneală, Pucă! Ddd, da, domțator, daaa, de ce ce, se cheamă bureana asta cu numele cucului? O scâteie de idee! Și d-atunși am început să căutăm, să strigăm, să cântăm plante și flori într-un ierbar imaginar cu nume de păsări: ciuboțică de cuc, rochița rândunicii, piciorul ciocărliei, picioru –

cocoșului, (cum îl striga pe Cocorico, draga mea școlăriță, Anuța lui Bontaș),

Plantele cunoscute de poporul român, ca și în voluminosul Dicționar etnobotanic, elaborat de Al. Borza, peste 200 de nume se referă la animale. Cităm la întâmplare: bibilica, șopârlița, vulturica, cocoșei, piciorul-cocoșului, unghia-găii, moțul-curcanului, pliscul-cucoarei, talpa-gâștei.

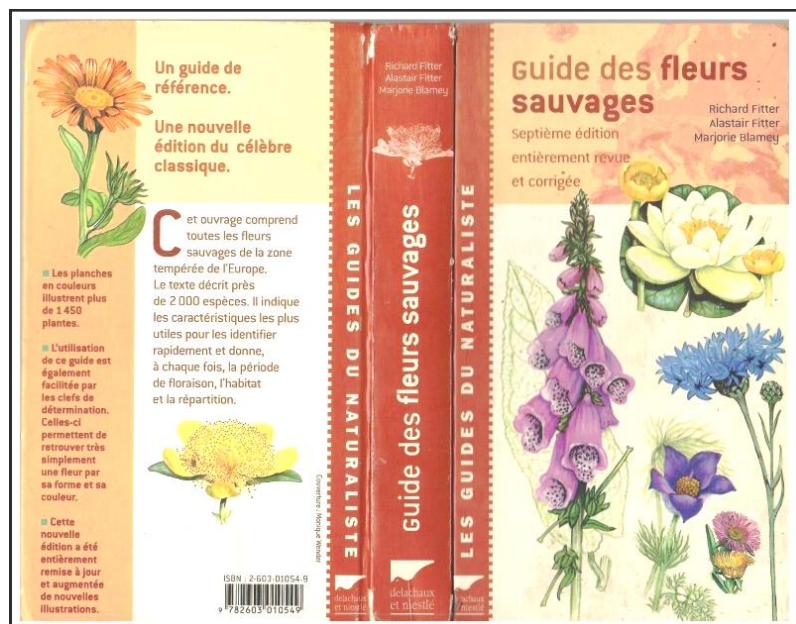
Mai am încă de atunci determinantul de ”fleurs sauvages”, un ghid jerpelit, care mult a călătorit în rucsacul meu verde și, în care am pus drept semne de carte fire de trifoi cu patru foi din grădina Ioanei!

Denumiri de plante cu nume de păsări!

(continuare în pag. 12)

Ilie HOZA

Plante și floricele cu nume dragi de păsărele

(continuare din pag. 11)

A

Aconitum sp. - fasolea-cioarei.

Adonis aestivalis - cocoșel de câmp, iarba-cocoșului.

Adonis vernalis - cocoșel.

Allium ursinum - ai-ciorăsc.

Alsine vera - mierliță.

Anemone nemorosa - găinușe (pl.), floarea-păsărilor.

Anemone ranunculoides - floarea-păsărilor.

Astragalus glycyphyllos - unghia găii.

CChamaenerion hirsutum - zburătoare-pufulițe.
Chenopodium hybridum - piciorul-gâștii, talpa-gâștei.

Colchicum autumnale - ceapa-ciorii.

Consolida ajacis - ciocul-ciorii, ciocul-păsării.

Convolvulus arvensis - rochița rândunicii.

Crepis rhocadifolia (foetida) - găină-părăsită.

E

Epilobium angustifolium - zburătoare.

Erodium cicutarium - ciocul-cucoarei, pliscul-cocorului, pliscul-cucoarei, ciocul-berzei, clonțul-cocostârcului, pliscul-berzei.

G

Gagea pratensis - ceapa-ciorii.

Geranium macrorrhizum - pliscul-cucoarei, talpa-gâștii.

Geranium pratense (lucidum) - ciocul-berzei, pliscul - cucoarei.

Glaucium corniculatum - macul-ciorii.

H

Hedera helix - iarba zburătorului.

Helleborus niger (purpureus) - ochiul-boului.

Hibiscus trionum - macul-

cioarei.

Hieracium pilosella - vulturică, ciubărul cloștii, vulturoancă.

I

Inula germanica (et salicina) - cioroi, cioroinic.

L

Leonurus cardiaca - talpa-gâștei, creasta-cocoșului.

Luzula campestris - mălaiul cucului.

Lychnis nivalis - gușa porumbelului, opaiț, opaițul Muntilor Rodnei.

M

Muscari botryoides - porumbel, cocoșei (pl.), ceapa-ciorii, porumbul-cucului.

Muscari tenuiflorum (comosum) - ceapa ciorii.

Myosotis silvatica - ochii-păsăruicii.

O

Orchis mascula - limba-cucului.

P

Polygonum bistorta - moțul-curcanului.

Primula elatior (veris) - ciuboțița cucului.

R

Ranunculus repens - piciorul cocoșului.

Rosa canina - măcăcinele cioarei, măcăcinele coțofanei.

S

Stellaria media - coadă-de-găină, iarba-găinii, iarbă-de-păsări,

T

Taraxacum officinale - curu-găinii, floarea-găinii, gușa-găinii, ouăle-găinilor, papa-găinii, părăsita-găinilor, pui-de-gâscă.

Thymus sp. - iarba cucului.

Trolium europaeus - fusta-rândunelii.

Tulipa gesneriana - laptele-păsării.

V

Valeriana officinalis - gușa-porumbelului.

Viola dacica (Viola declinata) - unghia păsării.

Viola odorata - cocoșel.

Viola tricolor (wittrockiana) - gușa-găinii.

Vitex agnus-castus - mierlărea.

Bibliografie:

Drăgulescu Constantin, Dicționar de fitonime românești, Editura Universității "Lucian Blaga", Sibiu, 2010

Stănescu, Victor (1979). DENDROLOGIE. București: Editura Ceres, 471 p.

Dr. ing. Purcean, Ștefan V. (1969). Cultura speciilor lemnoase ornamentale. București: Editura Didactică și Pedagogică.

22. 03. 2023

Ilie HOZA

Ecouri

Mult stimate Domnule Icu Crăciun,

Ieri am vorbit cu tatăl meu, Lăzăruc Flămînd și mi-a zis să vă contactez prin una din modalitățile indicate în Ziarul Cuibul Visurilor.

Vă rog să-mi spuneți dacă credeți că pot să vă fiu de folos - dacă-mi stă în puteri, vă asigur de întreaga mea disponibilitate.

Putem comunica pe această adresă de mail, sau telefonic: 0749 332130.

Prin grija Tatălui meu, primesc cu periodicitate Ziarul Cuibul Visurilor, al cărui Redactor Șef sunteți și de fiecare dată descopăr cu bucurie informații de cel mai mare interes precum și oameni care au făcut parte din viața mea la un moment dat: dar dincolo de toate acestea, ceva inefabil ce ține de cultura și spiritualitatea specifică a Marii Școli din Maieru de cca 250 de ani de existență.

Vă doresc mult succes în activitatea Dvs., sunt convins că nu este simplu să porți o „astfel de povară”,

că nu este pentru oricine această activitate și de cât devotament este nevoie să duci la final, în bune condiții fiecare nouă ediție.

Cu multă considerație,

Dorin Flămînd,

***

Fără falsă modestie, vă mărturisesc că în CV-ul meu nu sunt multe evenimente ieșite din comun.

Port în schimb o vie recunoștință tuturor Marilor mei Dascăli de la Școala Generală din Maieru, Începând cu Domnul Învățător Ionică Vranău, Profesorii Mihai Roman, Ioan Tripa, Duțu Telceanu, Lazăr Ureche, Sever Ursa, Dorel Măti, Macavei Al. Macavei, Nucu și Cornelia Sângeorzan, Laura Pop, Paneș Iosif, Alexandru Pui, Lenuța Ștepoaie, Titus Cărbune, Ionel Hordoan, Dorina Maioreanu, a profesorilor de la Liceul Electrotehnic și de la Institut Politehnic Gheorghe

Asachi Iași,... alături alți îndrumători și luminători, despre care nu se poate vorbi aici, de iubirii mei colegi și ai prietenilor cu care am petrecut momente de aleasă bucurie și spiritualitate, care mi-au dăruit un arsenal cu care am reușit să călătoresc cu demnitate și cred niciodată suficientul bun simț prin viață,

dincolo de toți aceștia, care sunt permanent în sufletul meu,

cred că nu prea mai rămân multe de spus. Adică sigur!

Dar îmi arăt încă odată disponibilitatea de a vă asigura de sprijinul, aprecierea și susținerea mea, precum și de cititor fidel al Revistei.

Al Dumneavoastră,
Dorin F.Târgu-Mureș,
10.03.2023

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Iacob Naroș, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa, Viorel-Daniel Partene.

Acest număr apare cu sprijinul financiar al Primăriei Maieru.

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Alex Pop (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare și tehnoredactare computerizată: Viorel-Daniel Partene

E-mail: icu_craciun@yahoo.com

Tipar: REVOX INTERNATIONAL PROD SRL, Bistrița,

Str. Gen. Grigore Bălan, nr. 25, tel: 0263 231 341 ISSN 1224 - 643

Învățământ

CUIBUL VISURILOR

Sport

Cultură